

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΩΝ.

Δὲν ἀρκεῖ εἰς τὰ ζητήματα τοῦ πληθυσμοῦ ἡ ἀπαρίθμησις τῶν καθ' ἐκάστην χώραν γεννήσεων, ὅπως παραστήσῃ τὴν πρακτικὴν τῆς ἀνθρωποπαραγωγῆς δύναμιν· ὅταν ἐν δοχείῳ πλήρει ὕδατος ρίπτηται νέον ὕδωρ, τί πρὸς αὐτὸ, ἀφοῦ εἶναι καταδικασμένον νὰ χυθῆ; Τὸ σημαντικὸν λοιπὸν εἶναι ἡ λογοδοσία· τί ἔλαβεν ἡ κοινωνία εἰς νέας γεννήσεις καὶ τί ἔδωκεν εἰς νέους θανάτους. Ἀθροίζοντες λοιπὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰς γεννήσεις ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς θανάτους, καὶ ἀφαιροῦντες τὸ μικρότερον ἄθροισμα ἀπὸ τοῦ μεγαλειότερου, συνάγομεν τὸν ἐκ τῆς διαφορᾶς προκύπτοντα βαθμὸν τῆς περὶ τὴν ἀνθρωποπαραγωγὴν ἐντάσεως κατὰ τόπους καὶ χρόνους.

Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ 1865 μέχρι τοῦ 1876 δωδεκαετεί περιόδῳ γνωρίζομεν ἐκ τῆς διεθνούς καταστατικῆς, ἐπὶ δέκα καὶ ἐννέα χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τὴν κατὰ μέσον ὄρον ἐνιαυσίαν κίνησιν τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπὶ 10,000 κατοίκων τὰ περισσεύματα τῶν γεννήσεων ἐπὶ τῶν θανάτων ἔχουσιν κλιμακῆδὸν ὡς ἑξῆς :

1) Σερβία	13,7	6) Πρωσσία	11,1
2) Ἀγγλία	13,3	7) Δανία	11,1
3) Σκωτία	12,9	8) Σουηδία	11,0
4) Νορβηγία	12,8	9) Ὁλλανδία	10,4
5) Γερμανία	12,5	10) Ἴρλανδία	9,7

11) Βαυαρία	8,1	16) Έλβετία	6,3
12) Αυστρία	7,1	17) Φινλανδία	5,1
13) Έλλάς	7,0	18) Ίσπανία	4,5
14) Ίταλία	7,0	19) Γαλλία	1,5
15) Βέλγιον	6,6		

Υπό τὴν ἐποψιν τοῦ περισσεύματος τῶν γεννήσεων, μετὰ τὸν μεταξὺ τούτων καὶ θανάτων συμψηφισμόν, ἀπομένουσι τῇ Ἑλλάδι κατ' ἔτος 7 πρὸς ζωὴν γεννήσεις, τοὔτεστι ἡ δεκάτη τρίτη θέσις ἐν τῇ συγκρίσει τῶν προμνησθεισῶν τῆς Εὐρώπης χωρῶν, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἐν τῇ χορείᾳ τούτων ἡ Ἑλλάς κατὰ μὲν τὰς γεννήσεις εἶναι δεκάτη ἐβδόμη, κατὰ δὲ τοὺς θανάτους δεκάτη πέμπτη. Ἴδου πῶς ἔχουσι τὰ καθ' ἑκάστην τῶν κατηγοριῶν τούτων ἐνιαύσια κατὰ μέσον ὄρον ἐξαγόμενα τῆς διεθνοῦς καταστατικῆς, πάντοτε ἐπὶ 10,000 κατοίκων, ἐν τῇ ὑπὸ ἐξέτασιν περιόδῳ τῶν ἐτῶν 1865—1876.

α') Γεννήσεις.

1) Σερβία	44,1	11) Φινλανδία	34,5
2) Γερμανία	39,9	12) Βέλγιον	32,1
3) Βαυαρία	39,2	13) Δανία	30,9
4) Αυστρία	38,7	14) Έλβετία	30,4
5) Πρωσσία	38,5	15) Σουηδία	30,4
6) Ίταλία	37,1	16) Νορβηγία	30,3
7) Ίσπανία	35,7	17) Έλλάς	28,2
8) Ολλανδία	35,6	18) Ίρλανδία	26,8
9) Ἀγγλία	35,5	19) Γαλλία	25,7
10) Σκωτία	35,1		

β') Ἀποδιώσεις.

1) Αυστρία	31,6	5) Ίταλία	30,1
2) Ίσπανία	31,2	6) Σκωτία	29,4
3) Βαυαρία	31,1	7) Γερμανία	27,4
4) Σερβία	30,4	8) Πρωσσία	27,4

9) Βέλγιον	25,5	15) Έλλάς	21,2
10) Ολλανδία	25,2	16) Δανία	19,8
11) Γαλλία	24,2	17) Σουηδία	19,4
12) Έλβετία	24,1	18) Νορβηγία	17,5
13) Ἀγγλία	22,2	19) Ίρλανδία	17,1
14) Σκωτία	22,2		

Βεβαίως εἰς τοὺς ἀπαριθμητὰς τῶν ἀνθρωπίνων πληθυσμῶν ἐνδιαφέρει ἰδίως ἡ ἀναλογία τοῦ μεταξὺ γεννήσεων καὶ ἀποδιώσεων περισσεύματος. Τί σημαίνουσι αἱ πολλαὶ γεννήσεις, ὅταν τὸ δρέπανον τοῦ Χάρωνος ἀσπλᾶχνώτερον θερίζῃ τὴν βλάστησιν τῆς ζωῆς! Ἡ Ἑλλάς, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ πρώτου πίνακος, δὲν ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπὸ βαρυτέρους ὄρους διατελουσῶν χωρῶν, ἀφίνει δὲ πολὺ ὀπισθὲν τῆς τὴν Ίσπανίαν καὶ τὴν Γαλλίαν, τῆς ὁποίας ἡ θέσις ἐνθυμίζει τὴν σπάθην τοῦ Δαμοκλέους ἐπὶ τοῦ ἐθνολογικοῦ μέλλοντος. Τίνος ὅμως ἔνεκα ἡ Ἑλλάς δὲν κατατάσσεται μεταξὺ τῶν μᾶλλον ζωοφόρων χωρῶν; Εἶναι κράτος νέον, καυχᾶται ἐπὶ εὐρωστία κοινωνικῆς ζωῆς καὶ ἐν τούτοις τὰ περισσεύματα τῶν γεννήσεων τῆς ἔρχονται κατόπιν ἐθνῶν ὑπερβάντων ἤδη τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν! Ἀγγλία 13,3 καὶ Γερμανία 12,5, ἐνῶ Ἑλλάς 7! Ἡ Ίρλανδία, τὴν ὁποίαν καταπιέζει τὸ ἀγροτικὸν σύστημα καὶ ὁ ζυγὸς τοῦ ξένου, παρέχει περισσευμα 9,7 γεννήσεων καὶ ἡ Ἑλλάς μόνον 7! Ἡ πλησίον τῆς κατεψυγμένης ζώνης Νορβηγία 12,9 καὶ ἡ Ἑλλάς 7! Πρέπει βεβαίως κοινωνικὴ τις πληγὴ νὰ ὑπολανθάνῃ ἐν τῷ ἡμετέρῳ τόπῳ, ὅπως τὸ δένδρον τῆς ζωῆς προβαίῃ μετὰ τοσοῦτου ἐνδυσσασμοῦ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν. Ζήτημα πολιτειακὸν μεγάλης ἐννοίας, τὸ ὁποῖον δεῖται βαθυτέρας ἐξετάσεως κατὰ τε θεωρίαν καὶ κατὰ πρᾶξιν.

Ἡ Γαλλία οὐδύρεται ἐπὶ τῷ κατ' αὐτὴν ἐλαχίστῳ ἀριθμῷ τῶν γεννήσεων, τὰς ὁποίας ὁ δεῦτερος τῶν ἀνωτέρω πινάκων μαρτυρεῖ. Ἡ Ίρλανδία μόλις τὴν ὑπερβαίνει,

καὶ ἡ Ἑλλάς ἔρχεται εὐθὺς εἰς τὴν σειράν. Ὅλοι αἱ λοιπαὶ χῶραι εἶναι γονιμώτεραι. Καθυστερεῖ ἄρα γε ἡ γῆ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν οἰκογένειαν ὡς ἐν Ἰρλανδία; Πλεονάζει ἄρα γε ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐγωϊστικὴ φρόνησις εἰς τὴν τεκνοποιίαν, ὡς ὑποτίθεται ἐν Γαλλία; Ἡ μήπως ὁ βίος καθίσταται ἐν τῇ χώρᾳ δυσχερέστερος, αἱ εὐθύναι αὐτοῦ πλειότερον ἐκπτοῦσι, καὶ ἡ διαφθορὰ μερίζεται τῆς οἰκογενείας τοὺς καρπούς, διώκουσα τοὺς θεοὺς τῆς ἐστίας; Καὶ ἰδοὺ πάλιν προβαίνει ἡ μορφή πολιτειακοῦ πάλιν ζητήματος, περιβαλλομένου κοινωνικὸν χαρακτήρα, τοῦ ὁποίου ἡ περιτροπὴ ἀνήκει εἰς τὴν μεγάλην ὕλιστικὴν περίοδον, τὴν ὁποίαν διατρέχει ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς ἐξαιρέτως κατὰ τὸ μεσημβρινὸν αὐτοῦ μέρος.

ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΕΣ ΤΗΣ ΚΥΜΗΣ.

Ἡ ἀφθονία τῆς καυσίμου ὕλης συνδέεται ἐπὶ τοσοῦτον πρὸς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, ὅσον ἀποδεικνύει ἡ ὀσημέραι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰσαγωγὴ τοῦ ἀτμοῦ εἰς τὰς εὐρείας ἐφαρμογὰς τῆς. Ὅ,τι λέγομεν «Ἀγγλικὴ ἀκμή» ὀφείλεται κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦλάχιστον εἰς τὸν γαιάνθρακα, δι' οὗ ἡ φύσις ἐπροίκισε τὴν Ἀγγλικὴν γῆν. Ἀφαιρέσατε ἐν τινι τολμηρᾷ ὑποθέσει τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας καὶ ἔπειτα περιμείνατε ἐντὸς βραχέος τὴν πτώσιν τοῦ μεγαλείου τῆς.

Ἐκεῖναι αἱ ἀπερίγραπτοι τοῦ ἡμετέρου πλανήτου συμφοραὶ, αἱ συνταραξάσαι τὴν ἐπιφάνειάν του καὶ συσσωρεύσασαι τὰ λείψανα τοῦ φυτικῆς βασιλείου ἐν ταῖς ἀνακαλυπτομέναις κατὰ τὴν νεωτέραν περίοδον ἀποθήκαις τῶν γαιανθρακωρυχείων, δὲν ἦσαν λοιπὸν ἄχρηστοι εἰς τὴν παγκόσμιον τῶν αἰώνων οἰκονομίαν. Κατὰ πόσον ἐπροί-

κίσθη δι' αὐτῶν τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου; Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὸ γαιανθρακωρυχεῖον τῆς Κύμης ἐν Εὐβοίᾳ, κατὰ τὰ λοιπὰ σημεῖα τῆς ἐπικρατείας καθυστεροῦσιν ἐντελῶς αἱ πρακτικαὶ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ζητήματος ἔρευναι. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη συνδέει τὰς τοπολογικὰς μελέτας πρὸς τὸν γενικὸν αὐτῆς σκοπὸν ἀναλόγως τοῦ πολιτισμοῦ εἰς ὃν διατελεῖ ἐκάστη χώρα, ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη διατελεῖ τόσον κατὰ τὸ θέμα τοῦτο ὅσον καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ ὑπὸ τὴν πίεσιν τυφλῆς ἐμπειρικῆς, τῆς ὁποίας ἡ φυσικὴ ἐξέλιξις δὲν συνεπληρώθη ἀκόμη.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ γαιανθρακωρυχεῖον τῆς Κύμης, ἡ καλλιέργεια αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ εἴπη τις ὅτι ἔλαβε τὴν προσήκουσαν ἀνάπτυξιν. Ὑπὸ διαφόρους διατελέσαν χρηματιστικὰς περιστάσεις προήχθη ὅσον ἠδύνατο, περιμένει δὲ τὸ δημιουργικὸν πνεῦμα ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ εἰσαχθῆ εἰς τὴν μεγάλην ὁδὸν τοῦ συναγωνισμοῦ πρὸς τὸν ξενικὸν γαιάνθρακα. Εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν ὑπάρχουσιν εὐαίσθητοὶ τινες ὄροι, τοὺς ὁποίους ἀρκεῖ τις νὰ εὕρῃ καὶ μετ' ἐπιμονῆς νὰ ἐφαρμόσῃ, ὅπως ἀνοίξῃ τὴν θύραν τῆς ἐπιτυχίας.

Ὁ γαιάνθραξ τῆς Κύμης ὑπεβλήθη εἰς διαφόρους χρήσεις καὶ αἱ δοκιμασίαι αὐτοῦ δὲν ἔλειψαν. Μεταξὺ τῶν τελευταίων ἡ πρὸ εἰκοσιπενταετίας γενομένη ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου τῆς Γαλλίας «Σόλων» κέκτηται σημασίαν ἰδιαίτερος ἀξιωματημόνευτον, περιλαμβανομένην ἐν τῇ ἐπομένῃ ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1857 ἐκθέσει τοῦ διοικητοῦ τοῦ «Σόλωνος» Bastard :

Ἡ ὕψις τοῦ ἀνθρακος τούτου εἶναι λεπιδοειδῆς ἢ φυλλοειδῆς, ὁμοιάζουσα ἐνίοτε ἐντελῶς πρὸς ξύλον ἀπηνθρακωμένον. Ἐχὼν τὸ χρῶμα μέλαν ἀμαυρὸν παρουσιάζει κατὰ τὴν τομὴν καὶ μέρη τινὰ μελανῶς ἀποστίλβοντα, λεῖα καὶ πολὺ σκληρά. Ἡ πυκνότης αὐτοῦ εἶναι κατὰ τι μικροτέρα τῆς τοῦ Νιουκάστλ καὶ ἐν τούτοις τὰ

μεγάλα τεμάχια είναι λίαν συμπαγή και θραύονται δυσκόλως.

Ἐκ τῆς δοκιμασίας εἶδομεν, ὅτι ὁ γαιάνθραξ οὗτος ἀνάπτει μὲν δυσκόλως, ἀλλ' ἅπαξ τοῦ πυρὸς τεθέντος ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ καίει κάλλιστα. Παρέχει φλόγα μακρὰν καὶ πολὺ λευκὴν, ἀλλ' αἰωρεῖται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀνθρακος, ἐκτεινομένη ἐφ' ὅλου τοῦ μήκους τῶν ἐσχαρῶν· διότι παρατηρήσαντες, ὅτι ἡ κάτωθι τῶν ἐσχαρῶν βᾶσις τῆς καμίνου, ἐνθα πίπτει ἡ τέφρα, δὲν ἐφωτίζετο καλῶς ὑπὸ τῶν φλογῶν, ὅπως συνήθως γίνεται εἰς ἑτέρας καυσίμους ὕλας, ἀνετρέψαμεν τοὺς ἐν τῇ καμίνῳ γαιάνθρακας, σκαλίσαντες αὐτούς, ὅπως τοῦτο γενικῶς ἐκτελεῖται ἐφ' ὅλων τῶν γαιανθράκων, προκειμένου νὰ ἐνδυναμωθῇ ἡ πυρά, ἀλλὰ τότε αἱ κάμινοι ἐσβέσθησαν σχεδὸν ἐπὶ τινα λεπτά, ἡ ὠραία φλόξ ἐχάθη καὶ τὰ μανόμετρα τοῦ λέβητος ἐδείκνυον ἀξιοσημεῖωτον πτώσιν τῆς πίεσεως τοῦ ἀτμοῦ. Τὴν στιγμὴν ταύτην πληρώσαντες τάχιστα ἐκ νέου τὰς καμίνους ἐκλείσαμεν τὰς θυρίδας καὶ ἡ φλόξ ἐπανήρχισε νὰ ἀναφαίνεται βαθμηδόν, ὅπως πρὸ τοῦ σκαλίσματος!

Ἐκ τούτων ἔπεται ὅτι ὁ ἀνθραξ οὗτος φλεγόμενος δὲν δὲν πρέπει ποσῶς νὰ σκαλισθῇ, ἀλλὰ νὰ ἀφίνηται νὰ καίη ἡσύχως. Οἱ θερμασταὶ δέον νὰ ἐργάζωνται ἀπλῶς μόνον διὰ τοῦ πτύου, ὅπως διατηρῶσι σταθερῶς καλὴν γόμωσιν ἐν τῇ καμίνῳ, καθαρίζοντες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰς κιγκλίδας ἀπὸ τῆς τέφρας διὰ τοῦ σκαλεύθρου, διαπερῶντες αὐτὸ μεταξὺ τῶν κιγκλίδων τῶν ἐσχαρῶν, διότι ὁ γαιάνθραξ οὗτος κατόμενος μόνον τέφραν καὶ ἐλαφρὸν τινα ἐπίπαγον (κρούσταν) λίαν εὐθραυστον παρέχει, ὅστις συνίσταται ἐξ οὐσιῶν γαιωδῶν καὶ ὑελοποιημένων, οὐδόλως ὅμως ἐκ σκωριῶν. Ἐπίσης ὁ ποιῶν χρῆσιν τοῦ ἀνθρακος τούτου ἔχει καὶ τὸ μέγα πλεονέκτημα, νὰ μὴ καταστρέφῃ τὰς ἐσχά-

ρας τῶν καμίνων, ὅπερ συμβαίνει εἰς τοὺς ἄλλους γαιάνθρακας.

Ἄναδίδει κατόμενος ἐλαφρὸν καπνὸν πολὺ ὀλιγώτερον τοῦ καθαροῦ γαιάνθρακος Κάρδιφ· τοῦτο δὲ εἶναι ἕτερον πλεονέκτημα ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς καθαριότητος τῶν καπνοσωλήνων, προκειμένου περὶ μακρῶν ταξειδίων. Ἄφ' ἑτέρου ὅμως ἐξάγει ἐκ τῆς καπνοδόχης μακροὺς σπινθῆρας, οὓς ἀποδίδω εἰς τὴν μικρὰν αὐτοῦ πυκνότητα, καὶ ὅπερ δύναται νὰ παρουσιάζῃ μειονέκτημά τι πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν μικτῶν πλοίων.

Κατὰ τὴν καυσίαν τοῦ ὁ γαιάνθραξ οὗτος διὰ τῆς ὑψῆς αὐτοῦ ὁμοιάζει πρὸς ξυλάνθρακας καιομένους καὶ ἀποδίδει ἐλαφρὰν ὀσμὴν τύρφης (ποάνθρακος)· ἡ δὲ ὁμοιότης αὐτοῦ πρὸς τοὺς ξυλάνθρακας προκύπτει καὶ ἐκ τῆς τέφρας, ἥτις εἶναι κατὰ τὸ ἡμισυ λευκὴ καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ γαιώδης.

Οὐδὲν ἐμαρτύρησεν ἡμῖν τὴν παρουσίαν θείου εἰς τὸν γαιάνθρακα τοῦτον τῆς χαρακτηριστικῆς αὐτοῦ ὀσμῆς ἐντελῶς ἐκλείπουσης.

Ἴσως πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν ἀπουσίαν τοῦ θείου τὴν δυσκολίαν, ἣν ἐδοκιμάσαμεν ἐν ἀρχῇ νὰ ἀνάψωμεν τὸ πῦρ (κατόπιν ὅμως παρατηρήσεων γενομένων ἀμέσως μετὰ ταῦτα φρονῶ, ὅτι ἐὰν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἴχομεν πληρώσει τὰς καμίνους περισσότερον, ἢ θέλομεν ἔχει πολλῶ ἐνωρίτερον τὴν ἀναγκαίαν ἡμῖν πίεσιν). Ὅπως δὲ ποτε ὅμως ἀντισταθμίζεται ἡ μικρὰ αὕτη δυσχέρεια, ἥτις ἡδύνατο νὰ θεραπευθῇ διὰ βοθητικῆς προσθήκης μικρᾶς ποσότητος γαιανθράκων Νιουκάστλ ἢ διὰ τῆς χρήσεως μεγαλειτέρας ποσότητος λεπτῶν ξύλων πρὸς ἀνάφλεξιν αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ μεγίστου πλεονεκτήματος, ὅπερ παρυσιάζει ἡ καύσιμος αὕτη ὕλη, καταστρέφουσα τὰς ἐσχάρας καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν λεβήτων ἀπείρως ὀλιγώτερον πασῶν τῶν λοιπῶν καὶ ἥτις δὲν ἐκθέτει, ὅπως οἱ γαιάνθρακες τῆς Μαύρης Θαλάσσης, τὰ πλοῖα εἰς τὸν

κίνδυνον τῆς πυρκαϊᾶς δι' αὐτομάτου ἀναφλέξεως ἐν ταῖς ἀποθήκαις.

Ὁ «Σόλων» ἔχει λείθητας σωληνοειδεῖς μεθ' ἑστιῶν ἀρκετὰ εὐρυχώρων· διετηρήσαμεν ἀπόστασιν τῶν ράβδων τῆς ἐσχάρας 18 χιλιοστῶν τοῦ μέτρου καὶ ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους ἀπηλαύσαμεν κάλλιστα ἀποτελέσματα διὰ μόνης τῆς χρήσεως τοῦ σκαλεύθρου. Οὕτω λ. χ. ὡς ἐὰν εἴχομεν τοὺς ἀρίστους γαιάνθρακας, ἢ πίεσις διετηρεῖτο εὐκόλως μεταξὺ 60 καὶ 70 ἑκατοστομέτρων, ἐνῶ ὠδεύομεν μὲ τὴν δευτέραν canne καὶ ἐδίδομεν 18 στροφὰς εἰς τοὺς τροχούς. Μόνον, ἐπειδὴ ὁ γαιάνθραξ οὗτος καίεται ταχύτερον τοῦ Νιουκάστλ κατηναλώσαμεν κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ποσότητα μεγαλύτεραν. Ἴδου οἱ σχετικοὶ ἀριθμοί, οὓς ἐσημειώσαμεν κάμνοντες τὸ πείραμα ἐπὶ 103 σάκκων, ζυγίζοντος κατὰ μέσον ὄρον 48 χιλιογράμματα ἐκάστου, δηλαδή ἐπὶ 5 χιλιάδων περίπου χιλιογράμμων τοῦ γαιάνθρακος τούτου.

Γαιάνθραξ Κύμης καταναλωθεῖς μέχρι τῆς ἀπαιτουμένης πίεσεως χιλιογράμματα 1912· ἐνῶ διὰ τῆς ἀναμίξεως Νιουκάστλ καὶ Κάρδιφ συνήθους 1800—2000 χιλιογράμματα.

Χρόνος καταναλωθεῖς ἐν τῇ δοκιμῇ διὰ θέρμανσιν μέχρι τῆς ἀπαιτουμένης πίεσεως ὥρα 1,30. Ἀναλόγως δὲ τοῦ μίγματος καὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἡμετέρου συνήθους γαιάνθρακος ἀπαιτοῦνται 45 λεπτὰ μέχρι μιᾶς ὥρας καὶ ἡμισείας.

Ἡ καθ' ὁδὸν κατανάλωσις τοῦ ἀνθρακος Κύμης ἦτο καθ' ὥραν 1200 χιλιογράμματα, ἐνῶ συνήθως καταναλίσκομεν καθαροῦ μὲν τοῦ Νιουκάστλ 1000 χιλιογράμματα, τοῦ δὲ μίγματος 850 χιλιογράμματα ἕως 950. Τὰ δὲ 5 χιλιάδες χιλιογράμματα Κύμης παρήγαγον 270 χιλιογράμματα τέφρας, τοῦθ' ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς μόνον 5 1/2 τοῖς % τέφραν καὶ εἶναι ἀποτέλεσμα δυσκόλως λαμβανόμενον παρὰ τῶν ἀρίστων γαιανθράκων καὶ ὑπὸ τοὺς καλλιτέρους ὄρους τῆς καύσεως.

Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι ὁ γαιάνθραξ Κύμης, ὑφ' οὓς ὄρους ἐδοκιμάσαμεν αὐτὸν καίεται ταχύτερον τοῦ Νιουκάστλ, τῷ ὁποίῳ ὁμοιάζει περισσότερο τῶν ἄλλων γαιανθράκων, ὡς ἐκ τῆς πυκνότητος αὐτοῦ, καὶ ὅτι 1200 χιλιογράμματα τοῦ γαιάνθρακος Κύμης παράγουσι διὰ τὰς μηχανὰς μας τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ὅσον 1000 χιλιογράμματα τοῦ Νιουκάστλ. Θραύεται δυσκόλως, μεταπίπτει ἐπομένως δυσκολώτερον εἰς κόνιν. Ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἶναι ὀλιγώτερον κοπιαστικὴ εἰς τοὺς θερμοστάς τῆς τῶν ἄλλων γαιανθράκων καὶ καταστρέφει ὀλιγώτερον τὰς καμίλους τῶν λεβήτων. Ἐν συνόλῳ ἐφάνη ἡμῖν προτιμότερος τῶν σήμερον ἐν ταῖς γαλλικαῖς ἀποθήκαις γαιανθράκων ἐν Πειραιεῖ ὑπαρχόντων μιγμάτων.

Τὸ μόνον ἐλάττωμα αὐτοῦ εἶναι ὅτι καταναλίσκεται πολὺ ταχέως καὶ ἀπαιτεῖ διὰ τοῦτο μείζονα προμήθειαν κατὰ τοὺς πλόας. Πιθανῶς ὁμως τοῦτο νὰ θεραπεύηται διὰ τῆς ἀναμίξεως ἀγγλικῶν γαιανθράκων, ὅσον μεθ' ὠρισμένου ποσοστοῦ Κάρδιφ ἢ ἄλλου εἶδους, ὅπως τοῦτο γίνεται ἐπὶ τοῦ ἀνθρακος.

Ὅπωςδήποτε ἤθελε προκύψει ὠφέλεια χρηματικὴ σπουδαιοτάτη κατὰ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἐν τῷ ἀρχιπελάγει, διότι ὑποτιθεμένου ὅτι ὁ τόνος τοῦ γαιάνθρακος τούτου θὰ πωλῆται πρὸς φράγκα 20 παραδοτέος εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τῆς Ἑλλάδος, τότε ἀντὶ 25 φρ. (διὰ τὰ ἀνωτέρω 1200 χιλιογράμματα) ἢ ναυτιλία θὰ ἀπολαμβάνῃ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ὅσον καὶ δι' ἐνὸς τόνου Νιουκάστλ, ὄντων ἀναξίων λόγου τῶν μικρῶν ἐξόδων ἀποθηκεύσεως καὶ μεταφορᾶς εἰς τὸ ἀτμόπλοιο τῶν ἐπὶ πλέον 200 χιλιογράμμων καὶ τῆς ἀνησυχίας, ἣν θέλει προκαλέσει ἡ συγχωτέρα ἀνανέωσις τῆς προμηθείας τῆς καυσίμου ὕλης.

Τέλος δὲ δοκιμασθεῖς προσέτι εἰς τὸ σιδηρουργεῖον ὁ γαιάνθραξ Κύμης ἔδωσε λαμπρὰ ἀποτελέσματα. Αἱ συγκολλησεις τοῦ σιδήρου γίνονται ἀσυγκρίτως τελειότεραι ἢ διὰ τῶν λοιπῶν εἰδῶν τῶν γαιανθράκων. Ἄλλ' ὁμως

ἐπειδὴ ὁ γαιάνθραξ οὗτος παρέχει πολλήν φλόγα ἀπαιτεῖται ἴσως χρόνος περισσότερος, ὅπως θερμανθῆ ἄρκούντως τὸ μέταλλον.

Ἡ ἐντελής ἀπουσία τοῦ θείου καὶ ἡ μεγάλη καθαρότης τοῦ γαιάνθρακος τούτου, σχεδὸν παρομοιάζουσα πρὸς τὸν κοινὸν ξυλάνθρακα, δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτὸν χρησιμώτατον εἰς τὰ ἐργοστάσια, ἐν οἷς καθαίρεται ὁ σίδηρος.

N. I.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.

Ἡ Βουλγαρικὴ ἡγεμονία περιλαμβάνει ἑκτασιν 63, 865 χιλιομέτρων □ καὶ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ Ἰανουαρίου 1881 κατοίκους 1,998,983, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναλογοῦσι 31,3 πρὸς ἕκαστον □ χιλιόμετρον. Ἐξ αὐτῶν 1,023,730 εἶναι ἄνδρες καὶ 975,253 γυναῖκες, ἧτοι 105 ἄνδρες πρὸς 100 γυναῖκας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκογενειῶν ἀνέρχεται εἰς 349,905· ἐπομένως πρὸς ἑκάστην οἰκογένειαν ἀναλογοῦσι 5,7 πρόσωπα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκιῶν ἀναβιβάζεται εἰς 339,870· ἐπομένως πρὸς ἑκάστην οἰκίαν ἀναλογοῦσι 5,9 πρόσωπα. Ἡ μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν οἰκιῶν σχέσις εἶναι 103 οἰκογένειαι πρὸς 100 οἰκίας.—Δί σημαντικώτεραι πόλεις τῆς Βουλγαρίας εἶναι, κλιμακῆδὸν κατὰ λόγον πληθυσμοῦ, τὸ Ρουχτσούκιον μετὰ 26,687 κατοίκων, ἡ Βάρνα μετὰ 24,649 κατοίκων, ἡ Σόφια ἧτις εἶναι καὶ πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονείας μετὰ 20,541 κατοίκων, τὸ Βιδίνιον μετὰ 13,602 κατοίκων, ἡ Τύρνοβος μετὰ 11,500 κατοίκων κλπ.

Εἰς 21 ἐπαρχιακὰς περιφερείας διαιρεῖται ἡ Βουλγαρικὴ ἡγεμονία, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς διανέμεται κλιμακῆδὸν ὡς ἐξῆς: Τύρνοβος 216,731 κάτοικοι· Σόφια 159,566· Κζουστανδίλ 143,172· Ρούστη 132,

613· Ρεζγρὰδ 121,412· Σούμεν 108,688· Βάρνα 106,024· Σιλίστρια 101,225· Πλέβεν 100,870· Βιδίνιον 99,926· Σεβλιέβο 91,883· Λοβιχ 84,330· Ἐσκι-Δζουμάια 74,737· Βράτζα 69,838· Ρέχοβο 66,739· Τράν 64,924· Προβαδιζία 63,246· Βερκοβίτζα 58,499· Ὀρχανιχ 51,883· Λομ-Παλάγκα 41,484· Σβιστόβ 40,893.

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ.

Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν τὸν πρὸ ὀλίγου δημοσιευθέντα ἀπὸ 13 Μαΐου 1882 νόμον περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πολεμικοῦ τῆς Ἑλλάδος ναυτικοῦ. Ἐντύπωσιν προξενεῖ ἡμῖν ὁ ἐν τῷ νόμῳ ἀποδιδόμενος εἰς τὸ ναυτικὸν τοῦτο τίτλος τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ! Ὑπάρχει λοιπὸν καὶ ναυτικὸν ἀντιβασιλικόν; ἢ μήπως τὸ πολεμικὸν ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος ἀνήκει εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἑλλάδος; Ὅα εἶπη τις ἴσως ὅτι ταῦτα πάντα εἶναι τρόπος τοῦ λέγειν. Ἔστω. Ἄλλ' ὅταν διὰ τὸ Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον δὲν ἐσυγχωρεῖτο μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1862 νὰ καλῆται, ὡς ἐγένετο ἀπόπειρα, βασιλικόν, εὐρίσκομεν ἀσυγχώρητον παραφωνίαν ἐν τῇ προβαίνουσῃ ἀναπτύξει τῶν ἰδεῶν νὰ καλῆται τὸ ἔθνικόν ναυτικὸν βασιλικόν ναυτικόν.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ πολεμικοῦ τῆς Ἑλλάδος ναυτικοῦ διαιροῦνται εἰς ἕξ κατηγορίας, εἰς μαχίμους, εἰς οικονομικοὺς, εἰς ὑγειονομικοὺς, εἰς φαρμακαποιοὺς, εἰς ναυπηγοὺς καὶ εἰς μηχανικοὺς. Καὶ α') ἐκ μὲν τῶν μαχίμων 1 εἶναι ὑποναύαρχος, 6 πλοίαρχοι, 10 ἀντιπλοίαρχοι, 18 πλωτάρχαι, 38 ὑποπλοίαρχοι, 36 ἀνθυποπλοίαρχοι καὶ 30 δόκιμοι α' καὶ β' τάξεως. β') Ἐκ δὲ τῶν οικονομικῶν 1 ἀνώτερος ἀρχιφροντιστής, 2 ἀρ-

χιφροντισταί, 10 φροντισταί, 11 ύποφροντισταί, 16 άνθυποφροντισταί, 30 λογισταί. γ') Έκ δὲ τῶν ύγειονομικῶν 1 άρχίατρος, 2 ίατροί, 4 ύπίατροι, 10 άνθυπίατροι. δ') Έκ δὲ τῶν φαρμακοποιῶν 1 φαρμακοποιός, 1 ύποφαρμακοποιός, 1 άνθυποφαρμακοποιός. ε') Έκ δὲ τῶν ναυπηγῶν 1 άρχιναυπηγός, 2 ναυπηγοί, 2 ύποναυπηγοί, 4 άνθυποναυπηγοί. ς') Έκ δὲ τῶν μηχανικῶν 1 άρχιμηχανικός α' τάξεως, 1 άρχιμηχανικός β' τάξεως, 3 μηχανικοί α' τάξεως, 6 μηχανικοί β' τάξεως καί 18 ύπομηχανικοί.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ.

Α') Μέχρι τῆς 20 Μαρτίου έκάστου έτους δηλοῦνται ένώπιον τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς, έν τῇ περιφερείᾳ τῆς όποίας βόσκουσιν ἢ διαιτῶνται, καθ' όν χρόνον παραδίδεται ἢ δήλωσις, τὰ ζῶα έν γένει, πλὴν τῶν χοίρων, οἶον πρόβατα, αἴγες, ἵπποι, βόες, άγγελάδες, όνοι, ἡμίονοι, κάμηλοι καί βούβαλοι, έξαιρέσει α') τῶν θηλαζόντων αἰγῶν καί προβάτων, β') τῶν πῶλων τῶν όνων, ἵππων καί καμήλων, τῶν μόσχων τῶν βοῶν καί τῶν βουβάλων μέχρις ἡλικίας δύο έτῶν συμπεπληρωμένων, εἴτε θηλάζουσιν εἴτε μή καί γ') τῶν άροτριώντων κτηνῶν έν γένει. Ὁ φόρος δι' έκαστον πρόβατον καί αἴγα δημόσιος λεπτά 25, όδοποιίας λ. 5· δι' έκαστον όνον λ. 70· καί 15, δι' έκαστον δὲ τῶν λοιπῶν ζῶων δρ. 1,20 καί 15. Πληρώνεται, τῶν μὲν μεγάλων ζῶων ἅμα τῇ βεβαιώσει του, τῶν δὲ μικρῶν τῆν 1 Μαΐου. Οἱ μή δηλώσαντες πληρώνουσι τῷ ένοικιαστῇ τοῦ φόρου τῶν άδηλώτων ζῶων, επί πλέον λ. 20 καθ' έκαστον τῶν μή δηλωθέντων προβάτων καί αἰγῶν, λεπτά δὲ 80 διά τὰ λοιπά.

Β') Έντός τοῦ μηνός Μαρτίου έκάστου έτους δηλοῦνται ένώπιον τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς, έν τῇ περιφερείᾳ

τῆς όποίας κείνται τὰ ἐπ' έθνικῶν τε καί ιδιοκτῆτων γαιῶν έσπαρμένα γρασίδια καί τριφύλλια.

Γ') Έντός τοῦ μηνός Ἀπριλίου δηλοῦνται έφάπαξ αἱ μή συμπεραλαμβανόμενα εἰς τοὺς φορολογικούς καταλόγους τῶν προηγούμενων έτῶν, συμπληρώσασαι δὲ τὸ πέμπτον έτος τῆς ἡλικίας των άμπελοφυτεῖαι έν γένει, εἴτε ἐπὶ ιδιοκτῆτων εἴτε ἐπὶ έθνικῶν γαιῶν εἰσιν αὔται πεφυτευμένοι. Ὁ εκριζώσας άμπελον δέον όπως άπευθύνη αἴτησιν εἰς τὸν οικονομικόν έφορον περι τούτου, πρὸς ταχυτέραν δὲ διεκπεραίωσιν ταύτης όφείλει όπως έν τῷ περιθῳρίῳ τῆς αναφοράς του ταύτης βεβαιώσει ὁ δήμαρχος ἢ ὁ δημαρχικός πάρεδρος τοῦ χωρίου καί ὁ ίερεὺς περι τούτου ύπὸ ἴδιαν των εὐθύνην ώς έξῆς: «Βεβαιώσμεν οἱ ύποφαινόμενοι ὅ τε πάρεδρος τοῦ χωρίου καί ὁ ίερεὺς τοῦ χωρίου (δεῖνα) ὅτι ἡ κατά τῆν θέσιν (δεῖνα) άμπελος τοῦ Α. . . έξερριζώθη από τοῦ μηνός . . . τοῦ έτους . . . συγκειμένη εκ στρεμμάτων . . .»

Δ') Έντός τοῦ μηνός Μαΐου έκάστου έτους δηλοῦνται οἱ λαχανόκηποι έν γένει, εἴτε ἐπ' έθνικῶν εἴτε ἐπὶ ιδιοκτῆτων γαιῶν τυγχάνουσιν.

Ε') Έντός τοῦ μηνός Ιουνίου έκάστου έτους δηλοῦνται οἱ ἐπὶ ιδιοκτῆτων τε καί έθνικῶν γαιῶν έσπαρμένα σικυῶνες (μποςτάνια).

ΣΤ') Έντός τοῦ αὐτοῦ μηνός έκάστου έτους δηλοῦνται μόνον τὰ έξ έθνικῶν γαιῶν παραγόμενα γαιώμηλα, κρόμμου, κροκάρια καί σκόροδα.

Ζ') Έντός τοῦ μηνός Ιουλίου δηλοῦνται έφάπαξ τὰ μή ύπαχθέντα εἰς φορολογίαν κατά τὰ προηγούμενα έτη περιβόλια έν γένει, καί αἱ κατά τὸν νομὸν Ἀττικο-Βοιωτίας σταφιδάμπελοι, αἱ παράγουςαι λευκήν σταφίδα (σουλτανίαν).

Η') Έντός τοῦ αὐτοῦ μηνός δηλοῦνται καθ' έτος μόνον τὰ έξ έθνικῶν γαιῶν παραγόμενα καπνά.

Θ') Μέχρι τῆς 15 Αὐγούστου έκάστου έτους δηλοῦν-

ται μόνον τὰ ἐξ ἐθεικῶν γαιῶν παραγόμενα βαμβάκια. — Αἱ κατὰ τοὺς νόμους περὶ διαθέσεως καὶ διανομῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς καὶ τῶν ἐθνικοῖδιοκτητῶν φυτειῶν δηλωθεῖσαι γαῖαι καὶ φυτεῖαι θεωροῦνται ὡς ἰδιόκτητοι καὶ ὡς τοιαῦται πρέπει νὰ δηλῶνται, διότι δὲν ὑπόκεινται πλέον εἰς πληρωμὴν δικαίωματος ἐπικαρπίας. — Ὁ ἔγγειος φόρος καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικαρπίας τῶν ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 2—9 προϊόντων καὶ κτημάτων, τῶν φορολογουμένων κατὰ στρέμμα, κανονίζεται ἀναλόγως τῆς κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως προσόδου, οἱ δὲ παραμελήσαντες τὴν ἐμπρόθεσμον δῆλωσιν ἢ δηλώσαντες ὀλιγώτερον τῆς πραγματικῆς ἐκτάσεως τοῦ κτήματός των ἰδιοκτῆται, οἱ καλλιεργηταί, ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων τῆς καταμετρήσεως καὶ τιμωροῦνται μὲ πρόστιμον ἴσον μὲ τὸν ὑπ' αὐτῶν πληρωθησόμενον ἀπλοῦν φόρον τοῦ κτήματος.

Ι) Ἐντὸς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους δηλοῦνται ἐνώπιον τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ὁποίας διαιτῶνται, οἱ χοῖροι, ἐξαιρέσει τῶν θηλαζόντων καὶ ἐνὸς οἰκοσίου δι' ἐκάστην οἰκογένειαν. Ὁ δημόσιος φόρος δι' ἕκαστον χοῖρον δρ. 1,20, ὁ δὲ ὀδικὸς λεπτὰ 15. Οἱ μὴ δηλώσαντες χοιροτρόφοι πληρώνουσι τῷ ἐνοικιαστῇ τοῦ φόρου τῶν ἀδηλώτων χοίρων, ἐπὶ πλέον λεπτὰ 80 δι' ἕκαστον χοῖρον.

ΙΑ) Ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐκάστου ἔτους δηλοῦνται ἐνώπιον τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς, ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ὁποίας κεῖνται, αἱ θεριναὶ καὶ χειμεριναὶ ἰδιωτικαὶ βοσκήσιμοι γαῖαι, ὧν ὁ ἔγγειος φόρος ἡ τοῖς % ἐπὶ τοῦ ἐνοικίου αὐτῶν ὡς καὶ αἱ ἰδιωτικαὶ βοσκαί, ἐν αἷς βόσκουσι τὰ ζῶα τοῦ ἰδιοκτήτου, ὧν ἡ ἀξία τῆς χορτονομῆς ὑπολογίζεται καὶ ὀρίζεται κατ' ἐλάχιστον ὄρον ἐπὶ μὲν τῶν χειμερινῶν βοσκῶν εἰς δραχμὴν μίαν καθ' ἕκαστον τῶν ἐν αὐταῖς βοσκόντων προβάτων, καὶ εἰς τὸ διπλάσιον δι' ἕκαστον τῶν μεγάλων ζῶων, ἐπὶ δὲ τῶν θε-

ρινῶν βοσκῶν εἰς τὸ τρίτον καθ' ἑκατέραν τῶν προειρημένων περιπτώσεων· τῶν αἰγῶν ἢ ἀξία τῆς χορτονομῆς ὀρίζεται εἰς τὸ τρίτον τῆς τῶν προβάτων. Οἱ παραλείψαντες νὰ δηλώσωσιν ἢ δηλώσαντες ἐλλειπῶς ὑποβάλλονται εἰς πρόσθετον φόρον ἴσον μὲ τὸ ἡμισυ τοῦ ὑπ' αὐτῶν πληρωθησομένου νομίμου φόρου. Οἱ οὔτε ἐνοικιάσαντες τὰς βοσκὰς των, οὔτε τὰ ἴδια ζῶα νέμοντες οὐδεμίαν ποιοῦνται δῆλωσιν.

ΙΒ) Ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν φόρος συνιστάμενος εἰς ἡ τοῖς % ἐπὶ τῆς ἐτησίως προσόδου, ἡ τοῖς % ἐπὶ τοῦ φόρου ὑπὲρ τοῦ ταμείου τῆς ὁδοποιίας ἐπιβάλλεται ἐν γένει εἰς ὅλας τὰς οἰκοδομὰς ἀνευ διακρίσεως τῶν ἐνοικιαζομένων ἢ μὴ, ἐκτὸς α') τῶν μὴ ἐνοικιαζομένων, ὧν ἡ ἐτησία πρόσσδος εἶναι ἐλάσσω των 240 δραχμῶν οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰ βιομηχανικὰ καταστήματα· β') τῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀκατοικητῶν οἰκιῶν· γ') τῶν δι' ἀποθήκας, ἐργαστήρια ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα χρησιμευσῶν, τῶν ὁποίων δὲν ἐγένετο χρῆσις καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Τῶν ἐπὶ μέρος μόνον τοῦ ἔτους κατοικουμένων ἢ ἐνοικιαζομένων οἰκιῶν καὶ τῶν δι' ἀποθήκας, ἐργαστήρια ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα χρησιμευσῶν, φορολογουμένων ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς κατοικήσεως, χρήσεως ἢ ἐνοικιάσεώς των· δ') τῶν νεοδημητῶν οἰκιῶν διὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη τῆς κατοικήσεώς των· ε') τῶν ἐν τοῖς γεωργικοῖς κτήμασιν οἰκιῶν, τῶν φιλανθρωπικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, ἐκτὸς τῶν ἰδιωτικῶν σχολείων· ς') τῶν εἰς τοὺς ναοὺς ἀνηκουσῶν οἰκοδομῶν τῶν κατοικουμένων ἀπὸ ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς καὶ ζ') τῶν ἀνακτόρων μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτῶν, τῶν δημοσίων καταστημάτων καὶ τῶν μὴ ἐνοικιαζομένων δημοτικῶν. — Οἱ φορολογικοὶ κατάλογοι τῶν οἰκοδομῶν ἰσχύουσι διὰ πέντε συνεχῆ ἔτη, ἢ δὲ τρέχουσα πενταετία ἤρξατο τὴν 1 Ἰανουαρίου 1879. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πενταετίας τροποποιήσεις τοῦ καταλόγου ἐπιτρέπεται μό-

νον : α') ἐπὶ ἀπαλλοτριώσεως οἰκοδομῆς, περὶ οὗ ἀναγκαιὰ δῆλωσις ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἐγγράφων εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον, ἵνα φορολογηθῇ ὁ νέος κύριος· β') ἐπὶ οἰκοδομῆς κατεδαφισθείσης ἢ ἀκατοικήτου μεινάσης ἢ ἧς δὲν ἐγένετο χρῆσις· ἐὰν εἶναι ἀποθήκη ἢ βιομηχανικὸν κατάστημα παραδίδεται ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου εἰς τὸν ἔφορον ἐνστάσις δικαζομένη ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς· καὶ γ') ἐπὶ νέων οἰκοδομῶν μὴ περιλαμβανομένων εἰς τὸν κατάλογον, ὅτε ἐνεργοῦνται τὰ τῆς συντάξεως τοῦ ἀρχικοῦ καταλόγου.

II') Οἱ φορολογικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπιτηδευματιῶν τῶν πρωτεύουσῶν, τῶν νομῶν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, οἷς ἐξωμοιώθησαν τελευταίως καὶ οἱ ἐπιτηδευματῆται τῆς πόλεως Πειραιῶς, συντάσσονται κατὰ τριετίαν, ἐπὶ τῇ βάσει δηλώσεων τῶν ἐπιτηδευματιῶν, ἐπιτιδομένων ἐντὸς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ προηγούμενου ἔτους πρὸς τὴν Δημοτικὴν Ἀρχὴν, δηλούντων ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου τὸ ἐπιτήδευμά των καὶ τὴν τοποθεσίαν τοῦ καταστήματος ἢ οἴκου των· οἱ μὴ δηλώσαντες πληρῶνουν πρὸςθετον φόρον δέκα λεπτῶν καθ' ἐκάστην δραχμὴν φόρου. Ἐντυποὶ δηλώσεις παρέχονται δωρεάν ἀπὸ τοῦ Δημαρχείου. Ἡ φορολογικὴ ἤδη τριετία περιλαμβάνει τὰ ἔτη 1881, 1882, 1883. Πᾶς ἐπιτιδομένος εἰς ἐπάγγελμά τι ὀφείλει νὰ ἐπιδώσῃ περὶ τούτου δῆλωσιν ἄλλως τῷ ἐπιβάλλεται ὁ ἀνωτέρω πρόσθετος φόρος. — Κατὰ τοῦ ὀριστικοῦ καταλόγου ἐπιτρέπεται προσφυγὴ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν : α') εἰς ἐκείνους μόνον τῶν ἐν αὐτῷ ἐγγεγραμμένων, οἵτινες οὐδαμῶς ἐντὸς τοῦ ἔτους ἐξήσκησαν ἐπιτήδευμα ὑποκείμενον εἰς φόρον καὶ β') διὰ τοὺς ἀποβιώσαντας ἐπιτηδευματίας, ἀπαλασσομένους τοῦ φόρου τοῦ ἀναλογουμένου εἰς τὸ μετὰ τὸν θάνατον χρονικὸν διάστημα. Ἄλλ' ἐὰν καὶ μίαν μόνην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους μετέλθῃ τις τὸ ἐπάγγελμά του ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ φόρου ἐπιτηδευματος ὁλοκλήρου τοῦ

ἔτους.—Διὰ τοὺς ἐπιτηδευματίας τῶν λοιπῶν μερῶν τοῦ Κράτους τοὺς μὴ ἐξασκούντες τὸ ἐπιτήδευμά των εἰς πρωτεύουσας νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν ἢ τὴν πόλιν τοῦ Πειραιῶς, συντάσσονται κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους, ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου ἢ Δημάρχου, οἱ φορολογικοὶ κατάλογοι τοῦ ἐπομένου ἔτους, καὶ δὲν ὑποχρεοῦνται οἱ ἐπιτηδευματῆται οὗτοι νὰ δηλώσωσιν.—Ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδευματος, ὀριζόμενος ἀπὸ τιμολόγια τριῶν κατηγοριῶν, πληρῶνεται εἰς δύο ἴσας δόσεις καθ' ἑξαμηνίαν, μετὰ δὲ τὴν 31 Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους, οἱ καθυστερήσαντες αὐτὸν χρεοῦνται διὰ προσθέτου φόρου δέκα λεπτῶν καθ' ἐκάστην δραχμὴν τοῦ καθυστερουμένου πρὸς ὄφελος τοῦ οἰκείου Δήμου.

ΥΠΟΒΟΛΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΙΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ.

Ὁ χρόνος καθ' ὃν δεόν νὰ υποβάλλῃ ἡ κυβέρνησις τὸν ἐνιαύσιον προϋπολογισμὸν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ἐπικρατείας εἰς τὴν Βουλὴν ἐκανονίσθη ὑπὸ τοῦ συντάγματος διὰ τρόπου οὐδεμίαν συγχωροῦντος συζήτησιν. Κατὰ τὸ ἀρθρ. 60 αὐτοῦ «ὁ προϋπολογισμὸς εἰσάγεται εἰς τὴν Βουλὴν ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν ἐκάστης συνόδου.»

Ἄλλ' ἐγείρεται τὸ ζήτημα ποίου ἔτους ὁ προϋπολογισμὸς υποβάλλεται ἐντὸς τῶν δύο εἰρημένων μηνῶν; ὁ προϋπολογισμὸς ἄρα γε τοῦ ἔτους εἰς ὃ ἀνήκει ἢ σύνοδος, ἢ προϋπολογισμὸς τοῦ ἐπομένου τῆς συνόδου ταύτης ἔτους; Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐγείρεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, διότι, ὑποτιθεμένου ὅτι κανονικῶς λειτουργεῖ τὸ πολίτευμα, ἢ μὲν Βουλὴ συνέρχεται τῇ 1 Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους, τὸ δὲ προμνησθὲν ἀρθρον τοῦ συντάγματος ὀρίζον τὴν ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν τῆς συνόδου ὑποβολὴν

τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς τὴν Βουλὴν, ἐπιτρέπει καὶ τὴν κατὰ τὸ τέλος Δεκεμβρίου. Ἐπομένως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν εἶναι φυσικῶς δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ θεμελιώδης τῶν συνταγματικῶν πολιτευμάτων πρόνοια περὶ προψηφισμοῦ τῶν προϋπολογισμῶν, ἐὰν πρόκειται περὶ τοῦ ἔτους ὅπερ ἀρχίζει ἐντὸς τῆς συνόδου τῇ 1 Ἰανουαρίου.

Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ παραδεχθῇ τις, ὅτι ἡ συντακτικὴ Συνέλευσις τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἀφῆκεν εἰς τὸν κατόπιν τῆς νομοθέτην νὰ προσδιορίσῃ εἰς βραδύτερον τῆς 1 Ἰανουαρίου χρονικὸν σημεῖον τὴν ἑναρξίν τοῦ ἔτους (οἰκονομικὸν π. χ. ἔτος τῆς τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ ἐξόδων χρήσεως), ἢ ἠθέλησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος τάξιν τοῦ ἀρθρ. 5 τοῦ ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου 1852 λογιστικοῦ νόμου, ὅπερ τοιοῦτοτρόπως περιβάλλεται συνταγματικὸν κύρος. Κατὰ τὸ ἀρθρον τοῦτο «ὁ γενικὸς προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους ὑποβάλλεται εἰς τὴν Βουλὴν, ψηφίζεται καὶ κυροῦται ἐντὸς τῆς συνόδου τῆς ληγούσης πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ ἔτους, τοῦ ὁποίου φέρει τὸ ὄνομα ὁ προϋπολογισμὸς.» Ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ ἀρθρου τούτου προκύπτει ἀριδῆλως, ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς π. χ. τοῦ 1884 πρέπει νὰ ὑποβληθῇ, ψηφισθῇ καὶ κυρωθῇ ἐντὸς τῆς συνόδου ἣτις θὰ λήξῃ ἐντὸς τοῦ ἔτους 1883. Ἄλλη δὲ σύνοδος, κανονικῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων, λήξουσα ἐντὸς τοῦ 1883 δὲν δύναται νὰ εἶναι ἐκτὸς ἐκείνης, ἣτις θὰ ἀρχίσῃ τῇ 1 Νοεμβρίου 1882, καὶ εἰς τὸ ἔλασσον ἢ μείζον χρονικὸν διάστημα τῆς διαρκείας τῆς, θὰ λήξῃ τῇ 31 Ἰανουαρίου 1883 ἢ τῇ 30 Ἀπριλίου 1883.

Δὲν πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν νῦν ποῖα ἐκ τῶν εἰρημένων δύο μεθόδων εἶναι προτιμωτέρα, ἢ τῆς μεταθέσεως δηλαδὴ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους εἰς βραδύτερον τῆς 1 Ἰανουαρίου χρονικὸν σημεῖον ἢ ἡ τῆς ὑποβολῆς εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ μετὰ τὴν λήξιν τῆς

συνόδου τῆς ἔτους. Πολλὰ ἡδυνάμεθα νὰ εἰπώμεν περὶ τοῦ ἀναγκαίου εἰς κυβερνητικὴν καὶ κοινοβουλευτικὴν μελέτην χρόνου καὶ περὶ τῶν προσόντων τὰ ὅποια δεόν νὰ ἔχῃ ὁ πολιτειακὸς τοῦ ἐθνικοῦ βαλαντίου ἔλεγχος. Σκοπὸς ἡμῶν εἶναι μόνῃ ἡ ἔρευνα τῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος συνταγματικῶν ἐν Ἑλλάδι νομίμων, ἀφίνομεν δὲ εἰς τὴν διοικοῦσαν τὸν τόπον Σχολὴν νὰ ἀπολογηθῇ ἐν καιρῷ διὰ τὰς πρὸς τὸν θεμελιώδη τῆς πολιτείας θεσμὸν παρακρούσεις τῆς.

Τὸ σύνταγμα δὲν ἠνόησε νὰ ἀναγκάσῃ τὸν νομοθέτην νὰ μεταβάλλῃ τὴν τοῦ εἰθισμένου ἔτους ἀρχήν, ὅπως λάβῃ ὑπόστασιν ὁ περὶ προψηφίσεως τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ σκοπὸς του. Ἀπ' ἐναντίας ἐκ τῶν γενομένων κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 23 Σεπτεμβρίου 1864 συζητήσεων προκύπτει, ὅτι ἡ Ἔθνοσυνέλευσις ἀπέβλεψε ρητῶς εἰς τὴν ἐτέραν μέθοδον. Ἴδου πῶς ἔχουσιν ἐκ τῶν στενογραφημένων πρακτικῶν αἱ σχετικαὶ συζητήσεις :

«**Πρόεδρος.** Ὁ προϋπολογισμὸς νὰ εἰσάγῃται ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν τῆς συνόδου.

Χρηστίδης. Ἐρώτησε τίνος ἔτους ;

Πρόεδρος. Τοῦ ἐλευσομένου.

Χρηστίδης. Κύριοι, προσέξατε καλά, ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 64 θὰ εἰσαχθῇ τὸν 9 ὄριον τοῦ 63 ; ὄχι θὰ εἰσαχθῇ τοῦ 65. Ἡ σύνταξις τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν εἶναι ἔργον τυχαῖον· θὰ συλλεξῇ πληροφορίας ὁ ὑπουργὸς 5 ἐτῶν προηγουμένων. Θὰ λάβῃ ὁμοῦς ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς τρεχούσης ὑπηρεσίας τὴν κατάστασιν, τὴν εἰσπραξίν καὶ τὴν δαπάνην. Λοιπὸν στοχασθῆτε καλά, πρέπει αὐτὸς ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 65 νὰ συνταχθῇ εἰς τὰ 63 τὸν Ἰούνιον, τὸν Μάϊον. Λοιπὸν στοχασθῆτε πόσον μακρὰν ὑποχρεοῦτε τὸν ὑπουργόν, μακρὰν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς δαπάνης καὶ τῆς εἰσπράξεως νὰ σκεφθῇ, καὶ μάλιστα ἡ εἰσπραξις τοῦ 65 θὰ γείνη τὸν Μάϊον τοῦ 65. Ἔως τὸν Μάϊον θὰ προβλέψῃ αὐτὸς ὁ ὑπουργός, συν-

τάττων τὸν Μάϊον Ἰούνιον τοῦ 63 τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 65, θὰ προβλέψῃ ποία θὰ εἶναι ὡς ἔγγιστα ἢ ἔσοδεῖα τὸν Μάϊον τοῦ 65, δηλαδὴ πρὸ τριῶν ἐτῶν. Αὐτὸ τὸ ἄτοπον, αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα θέλων ὁ νομοθέτης νὰ ἀποφύγῃ, τί εἶπεν; ὑπεχρέωσε τὴν νομοτελεστικὴν ἐξουσίαν νὰ φέρῃ τὸν προϋπολογισμὸν ἐντὸς τῆς συνόδου τοῦ ἐπομένου ἔτους, ὥστε τοῦλάχιστον νὰ εἰμπορῇ νὰ τὸν συντάττῃ τὸν Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον τοῦ 64. Ἐπειδὴ ὅμως τότε ἐκάματε τόσον στενὸν τὸν κύκλον, θὰ εὐρεθῇ κομματάκι δύσκολος, διὰ τοῦτο ἄφετε τὴν ἐξουσίαν νὰ ἴδωμεν πότε θὰ εἰμπορέσῃ νὰ φέρῃ τὸν προϋπολογισμὸν ἐντὸς τῆς συνόδου, πάντοτε τῆς προηγουμένης συνόδου.

Πρόεδρος. Κύριοι, θέλω ἐρωτήσῃ τὴν Συνέλευσιν, ἐὰν παραδέχεται α') νὰ τεθῇ μία προθεσμία, ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ εἰσαγῆται ὁ προϋπολογισμὸς καὶ β') ἐντὸς ποίας προθεσμίας. Λοιπὸν οἱ παραδεχόμενοι τὸ νὰ ὀρισθῇ προθεσμία ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ εἰσαγῆται ὁ προϋπολογισμὸς, νὰ ἐγερθῶσιν (ἐγείρονται οἱ περισσότεροι). Παρεδέχθη. — Οἱ παραδεχόμενοι τὴν προθεσίαν

Παπαμιχαλόπουλος. Ἄλλ' ἐννοοῦμεν τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 65 νὰ ἀποφασίσῃ ἡ Βουλὴ, ἡ ὁποία θὰ συνέρχεται τὴν 1 Νοεμβρίου τοῦ 1863.

Πολλοί. Αὐτὸ ἐννοοῦμεν (θόρυβος).

Πρόεδρος. Δικονομίαν κάμνομεν ἢ σύνταγμα; (θόρυβος).

Σαρίπολος. Νὰ παρουσιάσῃ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ ἐπομένου τῆς συνόδου ἔτους, διότι ἡ σύνοδος ἡ ὁποία συνέρχεται τὸ 63 εἶναι ἢ τοῦ 64, ἢ συνερχομένη τὸ 64 εἶναι τοῦ 65, καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

Δρόσος. Ἀφοῦ ἐτέθη προθεσμία περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ, εἶναι καλὸν τῷ ὄντι νὰ εὐκρινισθῇ ἅς ὑποθέσωμεν ὅτι ἐννοοῦμεν τὴν σύνοδον τοῦ 64, εἰμπορεῖ αὕτη νὰ ἀρχίσῃ τὴν α' Νοεμβρίου, ἐν τοιαύτῃ δὲ περι-

πτώσει ἐὰν ὁ προϋπολογισμὸς παρουσιασθῇ ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν δὲν θὰ ὑπάρχῃ καιρὸς ὑλικὸς εἰς τὴν Βουλὴν διὰ νὰ ἐπεξεργασθῇ αὐτὸν καὶ ὅταν ἀρχίσῃ τὸ ἔτος δὲν θὰ ἔχωμεν προϋπολογισμὸν. Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι εἶναι καλὸν νὰ παραδεχθῶμεν τὸν ὄρισμὸν τὸν ὁποῖον ἔχει ὁ νόμος περὶ δημοσίῳ λογιστικοῦ, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ παρουσιάσῃται ὁ προϋπολογισμὸς εἰς τὴν σύνοδον, ἢ ὁποία λήγῃ πρὸ τοῦ ἔτους διὰ τὸ ὁποῖον γίνεται ὁ προϋπολογισμὸς.»

Μετὰ τοιαύτας ἐξηγήσεις ἐψηφίσθη τὸ ἄρθρον 60 τοῦ συντάγματος, κατὰ τὸ ὁποῖον «ὁ προϋπολογισμὸς εἰσαγεται εἰς τὴν Βουλὴν ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν ἐκάστης συνόδου.» Κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα αὐτῶν ὁ χρόνος τῆς βουλευτικῆς συνόδου πρέπει νὰ προηγήται τοῦ ἔτους εἰς τὸ ὁποῖον ὁ προϋπολογισμὸς ἀποβλέπει. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μὲν προϋπολογισμὸς τῆς ἐπικρατείας θέλει πάντοτε προψηφίζεσθαι, ἡ δὲ συντάξασα τὸ πολίτευμα Συνέλευσις ἐξησφάλισε τὴν ὁποίαν ἠθέλησε βᾶσιν.

ΣΧΟΛΙΚΑ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΑ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

Πρὸ ὀλίγου (27 Μαΐου 1882) ἡ «Ἐπίσημος Ἐφημερίς» τῆς Γαλλίας ἐδημοσίευσεν ἐκ τῆς τελευταίας καταστατικῆς τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας πληροφορίας λίαν ἐνδιαφερούσας σχετικῶς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σχολικῶν ἐν Γαλλίᾳ ταμειυτηρίων. Μανθάνομεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι ἐνῶ κατὰ Ἰανουάριον 1877 ἠριθμοῦντο εἰς 8,033 τὰ σχολικὰ τῆς Γαλλίας ταμειυτήρια μετὰ 176,040 βιβλιαρίων καταθέσεων καὶ 2,984,352 φρ. κατατεθέντων κεφαλαίων, κατὰ Ἰανουάριον 1879 ἀνέβησαν τὰ μὲν σχολικὰ ταμειυτήρια εἰς 10,440, τὰ δὲ φυλλάδια καταθετῶν εἰς 224,200, τὰ δὲ κατατεθέντα κεφάλαια εἰς 3,602,621 φρ.

Ἡ αὔξησις αὐτῆ προέβη ἔτι μᾶλλον μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου 1881, ὅτε ὑπελογίζοντο εἰς 14,372 τὰ σχολικὰ ταμιευτήρια, εἰς 302,841 τὰ βιβλιάρια καταθέσεων καὶ εἰς 6,403,773 φρ. τὰ κατατεθέντα κεφάλαια. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον 1882 τὰ σχολικὰ ταμιευτήρια ἤρξαν εἰς 16,494, τὰ βιβλιάρια τῶν καταθέσεων εἰς 349,219 καὶ τὰ κατατεθέντα κεφάλαια εἰς 7,984,811 φρ.

Κατὰ μέσον ὄρον ἐν ἐκάστῳ δημοτικῷ σχολείῳ ὑπῆρχον 19 μαθηταὶ κατὰ τὰ ἔτη 1876 καὶ 1879, οἵτινες διὰ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν σχολικῶν ταμιευτηρίων εἶχον μεταλάβει τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ μεγάλου τῆς ἐπικρατείας ταμιευτηρίου καὶ ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀνέβη εἰς 21 κατὰ τὰ ἔτη 1881 καὶ 1882. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατὰ μέσον ὄρον ἐν ἐκάστῳ βιβλιαρίῳ μαθητοῦ ἐγγεγραμμένην ποσότητα, ὑπολογίζεται αὐτῆ εἰς 20,82 φρ. τῷ 1877, εἰς 20,28 τῷ 1879, εἰς 20,26 τῷ 1881 καὶ εἰς 20,85 τῷ 1882.

Ἐὰν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα πολλοὶ μαθηταὶ λαμβάνουσι τὴν πρώτην τοῦ ἔτους κατὰ τινὰς οἰκογενειακὰς ἑορτὰς καὶ κατὰ τὴν διανομὴν τῶν βραβείων, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ πρὸς αὐτοὺς ἐκ τοῦ ταμιευτηρίου ἐπιστροφαί, κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ προκειμένου ἀποταμιευτικοῦ ὀργανισμοῦ, πρὸς ἀγορὰν βιβλίων, ἐργαλείων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων προσωπικῆς χρήσεως ἢ ἀγαθοεργίας, καθὼς καὶ πρὸς βοήθειαν τῆς οἰκογενείας τῶν ἐν στιγμαῖς στενοχωρίας, φθάνει εἰς συμπέρασμα ὅτι ἡ συνήθης κατὰ μέσον ὄρον ἀποταμίευσις ἐκάστου μαθητοῦ ἐν τοῖς σχολικοῖς ταμιευτηρίοις τῆς Γαλλίας εἶναι 10 λεπτά καθ' ἑβδομάδα, ὅπερ εἶναι ἡ ἀληθὴς τοῦ μαθητοῦ οἰκονομία ἐκ τῶν μικρῶν ἐφοδίων του καθὼς βραδύτερον ἐκ τοῦ ἐργατικοῦ μισθοῦ του, καὶ διατηρεῖ τὴν σχολικὴν ἀποταμίευσιν ἐν τῷ ὀρθῷ μέτρῳ τῷ προσήκοντι πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀνατροφῆς.

Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγοῦνται αἱ πολλαχόθεν τοῦ πεπο-

λιτισμένου κόσμου παρ' ἀνδρῶν διακεκριμένων γενόμεναι ἐκτιμήσεις τοῦ προκειμένου ὀργανισμοῦ. Ὁ κ. Γουλιέλμος διευθυντῆς τοῦ σωφρονιστηρίου τῆς Νευσχιατέλης ἔλεγε κατὰ τὴν 5 Ὀκτωβρίου 1881 ἐνώπιον τῆς καταστατικῆς ἐταιρίας τῆς Ἑλβετίας τὰ ἑξῆς: Ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν σχολικῶν ταμιευτηρίων τῆς Γαλλίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐν ἔτει 1874 συγκριτικῆς τοῦ κ. Malarme μελέτης τῶν διαφόρων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Γαλλίας ἀπὸ τοῦ 1834 ἀποπειρῶν, τὰ πάντα εἶναι συνδυασμένα πρὸς ἰκανοποίησιν τῶν ἐπομένων τριῶν ὄρων α') τῆς κατὰ τὰ ἐνόητα διευκολύνσεως καὶ ἀπλοποιήσεως τοῦ μηχανισμοῦ, β') τοῦ μεγαλειτέρου περιορισμοῦ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς εὐθύνης τοῦ διδασκάλου καὶ γ') τῆς ἐν τῷ σχολικῷ ταμιευτηρίῳ ἐξασφαλίσεως ὅλης τῆς πρὸς ἀνατροφὴν ἀξίας του.

Ἐν ὅλαις σχεδὸν ταῖς χώραις τῆς Εὐρώπης, ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις, ἐν Βρασιλίᾳ, ἐν Ἰνδία καὶ ἀλλαχοῦ ὀργανίσθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, πρὸ πάντων μετὰ τὸ ἐν ἔτει 1878 πρῶτον συνέδριον τῶν περὶ προνοίας θεσμῶν, σχολικὰ ταμιευτήρια ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν Γαλλίᾳ τοιούτων. Ἀπανταχοῦ οἱ εἰδότες τὴν σημασίαν τῆς ἐν ἔργῳ ἠθικῆς ταύτης διδασκαλίας ἀναγνωρίζουσιν, ὅτι κατὰ τὰ σχολικὰ ταμιευτήρια δὲν πρόκειται περὶ κατασκευῆς χρηματίων, διὰ τοῦ δεῖνα προσώπου ἢ μέσου, ἀλλὰ περὶ ἐξασκήσεως παιδευτικῆς, ἧτις δεόν ἀποκλειστικῶς νὰ διευθύνηται, κανονίζηται καὶ ἐμπνέηται ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ, ὅστις μόνος ἐκ τῆς συνηθείας καὶ ἐξουσίας αὐτοῦ δύναται νὰ τὴν καταστήσῃ ἀποτελεσματικὴν· διότι ἡ ἀσκήσις αὐτῆ, ἡ ἀληθῶς σχολικὴ, πρέπει νὰ εἶναι προπαίδεια τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ σήμερον μὲν μαθητῆς αὔριον δὲ ἐργάτης μαθάνει ἐκ τῆς ἡλικίας τοῦ σχολείου νὰ ὑπολογίζῃ τὰς πράξεις του, τὰ εἰσοδήματά του καὶ τὰς δαπάνας του, νὰ κανονίζῃ τὸν βίον του καὶ νὰ ἐνισχύῃ τὴν ἠθικὴν του ἐνέργειαν.

Οί ασχολούμενοι εις τήν λειτουργίαν τῶν σχολικῶν ταμειωτηρίων, εις τήν οικονομικήν δηλαδή διὰ μέσου αὐτῶν ἐκπαίδευσιν τῶν μαθητῶν, ἐνισχύουσιν, ἔλεγε πρότινος ἐν Liverpool ὁ κ. Picton, τήν βάσιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος χάρις εἰς τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως καὶ τῆς ἠθικῆς ἐνεργείας, τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσει ἡ πρακτικὴ ἐξάσκησης τῆς σχολικῆς ἀποταμιεύσεως· καὶ εἶναι τις εὐτυχῆς ἀναγνωρίζων ὅτι δι' αὐτῆς αἱ ἐργατικαὶ τάξεις, καθόσον ἐξ ἄλλων αἰτιῶν προβιβάζονται εἰς σπουδαιότητα ἐν τῷ κόσμῳ, κατὰ τοσοῦτον καὶ εἰς χαρακτῆρα μεγαλύνονται.

Τῷ ὄντι δὲ πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ γενικῶς ὡς ἀρχὴ τῆς κοινωνικῆς σοφίας, ὅτι ὅσον πλείοτερον οἱ πολῖται ἀπολαμβάνουσι πολιτικὴν καὶ ἀστυκὴν ἐλευθερίαν, τόσον πλείοτερον ὀφείλουσι νὰ προμηθεύωνται ἐκ τῆς ἠθικῆς ταύτης ἐνεργείας, ἥτις συγχωρεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ κανονίσῃ τὸν βίον του, νὰ τακτοποιῇ τὰς ιδιότητάς του, νὰ δεσπόζῃ τὰ πάθη του καὶ νὰ εἶναι κύριος ἑαυτοῦ, ὅσον ἔνεστι, ἐλεύθερος ἀπὸ τῶν τυχαίων καὶ πρὸ πάντων ἐλεύθερος ἀπὸ τῶν ἐλαττωμάτων.

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ

ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΚΑΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀξιῶν τὰς ὁποίας διαπραγματεύονται τὰ Χρηματιστήρια τῶν Παρισίων ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἀφ' ἑτέρου. Πρόκειται περὶ δημοσίων χρεωγράφων, μετοχῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν καὶ ὁμολογιῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐνῶ ἡ ἐν Παρισίοις χρηματιστικὴ ἀγορὰ ἔχει χαρακτῆρα διεθνή καὶ ἡ κυκλοφορία τῶν ἐν αὐτῇ ἀξιῶν περιλαμβάνει μέγα μέρος τῆς Ἑυρωπαϊκῆς συναλλαγῆς τῶν κεφαλαίων, ἡ ἐν Ἀθήναις

χρηματιστικὴ ἀγορὰ περιορίζεται εἰς μόνην τὴν κίνησιν τῶν χρεωγράφων τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους καὶ τῶν μετοχῶν τῶν ἐν αὐτῷ λειτουργούντων πιστωτικῶν καταστημάτων.

Θέλομεν ἐκθέσει τὰ κατὰ τὴν κυκλοφορίαν φαινόμενα τῶν διαπραγματευομένων χρηματιστικῶν ἀξιῶν, σχετικῶς πρὸς τὴν τιμὴν εἰς ἣν αὐταὶ πωλοῦνται καὶ πρὸς τὸ εἰσόδημα τὸ ὁποῖον ἐκάστη αὐτῶν παρέχει πρὸς τὸν κομιστήν, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν ἐν Παρισίοις ὡς εἶχον ταῦτα κατὰ τὴν 1[12 Ἰουνίου 1882, καὶ συμπληροῦντες τὴν μελέτην ἐπὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ὡς εἶχον ταῦτα, ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν τρέχουσαν ἀξίαν τῆ 27 Μαΐου 1882, ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ εἰσόδημα κατὰ τὰς τεταγμένας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν ἡμέρας. Τοιοῦτοτρόπως ἕκαστος δύναται νὰ κρίνῃ τὰς ὑπαρχούσας διαφορὰς μεταξὺ τῆς ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Ἀθήναις χρηματιστικῆς ἐπὶ τε τῆς ἀξίας τῶν δημοσίων ἢ ιδιωτικῶν χρεωγράφων καὶ ἐπὶ τῆς τιμῆς εἰς ἣν διαπραγματεύονται τὰ ὑπὸ τούτων ἐκπροσωπούμενα κεφάλαια. Ἐπειδὴ δὲ τὰ χρηματιστικὰ ἐν γένει φαινόμενα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους τῆς παγκοσμίου ἰσορροπίας τῆς πίστεως, ἥτις διαπερᾷ τὰ ὅρια τῶν ἐπικρατειῶν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν ἐκ τῶν νεύρων αὐτῆς ἔχει, αἱ μεταξὺ Παρισίων καὶ Ἀθηνῶν παρεκκλίσεις τῆς οικονομικῆς ταύτης ἀρμονίας ἀποδοτέαι εἰς αἰτίας, τῶν ὁποίων ἡ ἐξερεύνησις καὶ ὠφέλιμος καὶ γυμναστικὴ δύναται νὰ εἶναι πρὸς τοὺς εἰς αὐτὴν ἀπὸ συμφέροντος ἢ θεωρίας ἐγκύπτοντας.

Α'. Χρηματιστήριον Παρισίων

Γαλλικὰ χρεώγραφα.

Εἰσόδημα τοῖς 0 0	Τρέχουσα ἀξία
2,65	Ὁμολογιαὶ τῆς πόλεως Λίλης (1860) 102
2,66	» » » (1863) 101
2,71	» τῆς πόλεως Παρισίων (1855-1860) 503

Εισόδημα τοίς 0/10		Τρέχουσα ἀξία
2,72	» τῆς πόλεως Παρισίων (1869)	403
2,80	» " " (1871)	395,50
2,93	» πόλεως Βορδῶ	104
3	» πόλεως Μασσαλίας (1877)	365
3,53	» πόλεως Παρισίων (1865)	522
3,57	» πόλεως Ἀμιένης	103
3,61	» πόλεως Παρισίων (1875)	510
3,61	» " " (1876)	510
3,61	Γαλλ. χρεώγραφα 3 % χρεωλυτικὰ	83,40
3,62	Γαλλ. χρεώγραφα 3 % πάγια	83,15
3,68	Ὁμολογίαι Νομοῦ Σηκουάνα	237
3,94	» 30ετεῖς τοῦ δημοσίου θησαυροῦ	515
3,96	» 30ετεῖς νέαι " "	515
4,05	Γαλλικὰ χρεώγραφα 4 1/2 %	112
4,31	» " 5 %	116
4,81	Ἐκκαθαριστικὰ γραμματῖα τῆς πόλεως	521,50
<i>Χρεώγραφα ἄλλων Ἐπικρατειῶν.</i>		
3,23	Χρεώγραφα Ἀμερικῆς 4 %	124,50
3,51	Ἐξωτερικὸν Ἰσπανικὸν 3 %	28,875
3,81	Βελγικὰ Χρεώγραφα 4 %	104
4,86	Ὁμολογίαι δημόσιαι Αὐστρίας	312
4,88	Ἰταλικὰ χρεώγραφα 5 %	90,60
5,04	Αὐστριακὰ χρεώγραφα εἰς χρυσὸν 4 %	80
5,27	Ὁμολογίαι Οὐγγρικαί	290
5,50	» Ῥωσικαί (1867—1869)	365
5,51	» δημόσιαι τῆς Αἰγύπτου	458
5,59	» τῶν Αἰγυπτιακῶν σιδηροδρόμων	450
5,59	» Αἰγυπτιακαὶ συγκεχωνεμένα	356,25
5,73	» Πορτογαλλικαί (1876) 5 %	437,50
5,76	» Ῥωσικαί (1877) 5 %	88,75
5,81	» " " "	83,50
5,81	» " (1862) "	81,50
5,92	Οὐγγρικὰ χρεώγραφα 6 %	103,70
7,29	Ὁμολογίαι Παγαρές	527,50

Εισόδημα τοίς 0/10		Τρέχουσα ἀξία
<i>Μετοχαὶ Γαλλικῶν Σιδηροδρόμων.</i>		
1,97	Μετ. σιδηροδρόμου Μεσημβρίας (jouissance)	735
2,90	» " Μεσημβρίας	1,285
3,29	» " Ἄρκτου	2,110
3,42	» " " (jouissance)	1,600
3,94	» " Ὀρλεάνης	1,320
4,06	» " Ἀνατολῆς	751,25
4,07	» " Δύσεως	800
4,17	» " Λυὼν	1,680
4,41	» " Δύσεως (jouissance)	370
4,41	» " Ὀρλεάνης "	870
<i>Μετοχαὶ Σιδηροδρόμων μὴ Γαλλικῶν.</i>		
3,93	Μετοχαὶ σιδηροδρόμου Ἄρκτου Ἰσπανίας	582,50
3,99	» " Σαραγόσσης	508,75
4,37	» Αὐστριακῶν σιδηροδρόμων	698,75
<i>Μετοχαὶ πιστωτικῶν καταστημάτων.</i>		
3,26	Ἐπακίνητος Πίστις (Credit Foncier)	1,530
4,44	Γραφεῖον προεξοφλήσεων	1,020
4,47	Τράπεζα τῶν ἐπιχειρηματιῶν	340
4,72	Γαλλικὴ Τράπεζα	5,400
4,72	Ἑταιρία Παρακαταθηκῶν	715
4,77	Τράπεζα τῶν Παρισίων	1,205
5,23	Βιομηχανικὴ Πίστις	730
6,08	Γενικὴ Ἑταιρία	623,75
6,65	Πίστις Λυὼν	755
7,36	Ἰσπανικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	490
7,67	Πιστωτικὴ Τράπεζα	570
10,77	Φραγκοαἰγυπτιακὴ Τράπεζα	665
15,75	Προεξοφλητικὴ Τράπεζα	580
37,87	Χρηματιστικὴ Ἑταιρία	302,50

Εισόδημα τοῖς 0/0		Τρέγουσα ἀξία
	<i>Ὁμολογία Γαλλικῶν Σιδηροδρόμων.</i>	
3,64	Ὁμ. σιδηροδρόμου Δύσεως	377
3,65	" " Ὁρλεάνης	376,50
3,65	" " Μεσημβρίας	376,50
3,66	" " Ἀνατολῆς 3 %	369
3,69	" " Λυὼν—Μεσόγειος 3 %	380
3,70	" " Ἄρκτου	379,75
3,79	" " Λυὼν—Μεσόγειος 5 %	610
3,80	" " Συγχώνευσις (1866)	368,75
3,82	" " Βίκτωρ—Ἐμμανουήλ (1862)	364
3,84	" " Ἀίλη—Βετούνη	362
3,87	" " Βορειοανατολικοῦ	358,75
3,91	" " Ἀνατολῆς 5 %	587,50
4,17	" " Ἀνατολῆς ἐν Ἀλγερῆ 3 %	340
4,71	" " Ὁρλεάνης—Σικλὸν 5 %	538
	<i>Ὁμολογία σιδηροδρόμων μὴ Γαλλικῶν.</i>	
3,94	Γουλιέλμου—Λουξεμβούργου	385
4,01	Ἀυστριακῶν σιδηρ. παλαιαὶ ἀ. ὑποθήκης	380
4,10	" " " β' "	371,25
4,11	Γουλιέλμου—Λουξεμβούργου 5 %	610
4,23	Ἀυστριακῶν σιδηροδρόμων νέα	358,50
4,45	Σαραγόσσης	331
4,53	Ἄρκτου Ἰσπανίας ἀ. σειρά	324,50
4,55	Πορτογαλικῶν σιδηροδρόμων	329
4,58	Λομβαρδίας νέα	285,50
4,58	" παλαιαὶ	289
4,66	Βίκτωρ—Ἐμμανουήλ (1863)	278
4,69	Μεσημβρινῶν σιδηροδρόμων	270
5,06	Κρονπρίντζ—Ραδὸλφ	500
5,76	Γραμμὰτις Μεσημβρινῶν	532,50
	<i>Διάφοροι ἀξίαι.</i>	
1,66	Μετοχὰι λεωφορείων	1,595

Εισόδημα τοῖς 0/0		Τρέγουσα ἀξία
1,82	Μετοχὰι Διῶρυγος Σουέζ	2,710
2,46	Ὁμολ. Ἐπακινήτου Πίστεως 3 %	550
3,11	" Δημοτικαὶ 3 %	439
3,58	" " 4 % (1875)	513
3,62	" Ἐπακινήτου Πίστεως 4 % παλαιαὶ	510
3,66	" " " (1863)	505
3,80	Μετοχὰι ὑδάτων	1,665
3,81	" Ἀμαζῶν Παρισινῶν	870
3,86	Ὁμολ. Ὑδάτων 3 0/0	360
4,23	" Ἀλγερικῆς 4 0/0	136
4,33	Μετοχὰι Γαλλικῶν Διαπορθμεύσεων	765
4,35	Ὁμολ. Διῶρυγος Σουέζ 5 0/0 μετὰ λαχείου	570
4,43	Μετοχὰι Παρισινῆς ἐταιρίας φωταερίου	1,670
4,49	Ὁμολ. Γαλλ. Διαπορθμεύσεων 5 0/0	523
4,53	" Ἀμαζῶν Παρισίων	516
4,55	" Ἀλγερικῆς 5 0/0	525
4,59	Μετοχὰι Φωταερίου Μασσαλίας	735
4,62	Ὁμολ. Ὑδάτων 5 0/0	505
4,63	" Λεωφορείων 5 0/0	522
4,66	" Κεντρικῆς ἐταιρίας φωταερίου 5 0/0	306
4,66	Μετοχὰι Γενικοῦ φωταερίου Παρισίων	390
4,70	Γραμμὰτις τοκομεριδίων Σουέζ	87,25
4,72	Ὁμολ. Ὑπεραντλαντικοῦ 5 0/0	502
4,75	" Δημοτικαὶ	506
4,78	Ἐνωσις Φωταερίων	1,060
4,88	Ὁμολ. Ἀπαικτικαὶ 6 0/0	580
5,08	Μετοχὰι Γεν. καταστημάτων Παρισίων	562,50
5,37	" Κεντρικῆς ἐταιρίας Φωταερίου	880
5,62	Γραμμὰτις τριακονταετῆ Σουέζ	138
6,54	Μετοχὰι Ὑπεραντλαντικοῦ	530
7,05	Ἐπακινήτου Πίστεως Ρωσσίας ἀ. σειρά	365
9,56	" Βορείων Ἱπποσιδηροδρόμων	240
10,96	" Νοτίων "	270

Β'. Χρηματιστήριον Ἀθηνῶν.*Δημόσια χρεώγραφα.*

Ἐτήσιον εἰσόδημα		Τρέγουσα ἀξία
25	φρ. Δάνειον 120 ἑκατομ. φρ. 5 0/0	364
30	" " 60 " " 6 0/0	438
33,60	" " 26 " " 6 0/0	422

25,20	δρ.	Δάνειον	28	έκατομ.	δρ.	9 0[0	304
20	"	"	28	"	"	8 και 9 0]0	294
16,80	φρ.	"	10	"	φρ.	6 0]0	212
6	δρ.	"	6	"	δρ.	6 0]0	118
22,40	"	"	4	"	"	8 0]0	154

Μετοχαι πιστωτικῶν καταστημάτων.

Μέρισμα έκμηνας	Τρέχουσα έξια
135 δρ. 15	15
18 φρ.	"
9 "	"
7 "	"
6 1/2 "	20
7 "	1
16 "	1

1882	Εθνική Τράπεζα	δρ.	5,090
"	Γεν. Πιστωτ. Τράπεζα	φρ.	394
"	Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	"	338
"	Μεταλλουργεῖα Λαυρίου	"	185
"	Τράπεζα Βιομ. Πίστωσης	"	153
"	Ἐταιρία Ἀρχαγγελοσ	"	51
"	Ὁμολογίαι Ἐθν. Τραπε- ζης 60 έκατομ.	"	154

ΣΙΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ (BASTIAT).

Ἐπῆρχον ἐν Κίνα δύο μεγάλαι πόλεις· ἡ Τσχίν καὶ ἡ Τσχάν. Ἐνῶ μεγαλοπρεπῆς διώρυξ τὰς ἤνονεν, ὁ αὐτοκράτωρ ἐνόμισε καλὸν νὰ διατάξῃ νὰ ριψώσῃ μεγάλους ἐν αὐτῇ λίθους, ὥστε νὰ πληρωθῇ. Τοῦτο βλέπων ὁ μανδαρίνος πρωθυπουργός του Κουάγγ, τῷ εἶπεν: «Υἱὲ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχεις λάθος. — Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἀπήντησε: Κουάγγ, ἀνοησίαν λέγεις. — Μετὰ τρεῖς μῆνας ὁ οὐράνιος αὐτοκράτωρ προσεκάλεσε τὸν μανδαρίνον καὶ τῷ εἶπε: Κουάγγ, ἰδέ. Καὶ ὁ Κουάγγ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς παρετήρησε, καὶ εἶδεν εἰς ἰκανὸν διάστημα τῆς διώρυγος πλῆθος ἀνθρώπων ἐργαζομένων· οἱ μὲν ἔσκαπτον, οἱ δὲ ἔφερον σωροὺς πετρῶν καὶ χωμάτων, οἱ δὲ ἰσοπέδωνον καὶ ἄλλοι ἐτακτοποιοῦν τὸν δρόμον. Καὶ ὁ μανδαρίνος, ὅστις ἦτο πολὺ πεπαιδευμένος, εἶπεν καθ' ἑαυτόν: κατασκευάζουσιν ἀντὶ τῆς διώρυγος δρόμον.

Μετὰ παρέλευσιν τριῶν μηνῶν, ὁ αὐτοκράτωρ, προσκαλέσας πάλιν τὸν Κουάγγ, τῷ εἶπε: Παρατήρησον. Καὶ ὁ Κουάγγ παρετήρησε καὶ εἶδεν, ὅτι ἡ ὁδὸς ἦτο κατασκευασμένη, ὅτι καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν αὐτῆς ἀπὸ διαστήματος εἰς διάστημα εἶχον ἐγερθῆ ξενοδοχεῖα, πλῆθος δὲ πεζῶν, ἀμαξῶν, φορείων, ἐπήγαινε καὶ ἤρχετο, ἄνθρωποι δὲ καταβεβλημένοι ἀπὸ τὸν κόπον ἔφερον καὶ ἐπανεφέρον βαρέα φορτεῖα ἀπὸ τὸ Τσχίν εἰς τὸ Τσχάν καὶ ἀπὸ τὸ Τσχάν εἰς τὸ Τσχίν. Τότε ὁ Κουάγγ εἶπε καθ' ἑαυτόν: Ἴδού ἡ καταστροφή τῆς διώρυγος οἶδε ἐργασίαν εἰς τοὺς πτωχοὺς τούτους ἀνθρώπους. Ἀλλὰ δὲν ἠνόησεν, ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη ἀπεσπᾶτο ἀπὸ ἄλλα ἔργα.

Μετὰ παρέλευσιν δὲ τριῶν ἀκόμη μηνῶν ὁ αὐτοκράτωρ εἶπεν πάλιν εἰς τὸν Κουάγγ: Παρατήρησον. Καὶ ὁ Κουάγγ παρετήρησε καὶ εἶδεν, ὅτι τὰ ξενοδοχεῖα ἦσαν πάντοτε πλήρη περιηγητῶν, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ οἱ περιηγηταὶ οὗτοι ἐπεινῶν, συνεσωρεύθησαν περίξ αὐτῶν κρεοπωλεία, ἀρτοποιεῖα κλπ. Ἐπειδὴ δὲ ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο νὰ περιπατῶσι γυμνοί, ἤλθον καὶ ράπται καὶ ὑποδηματοποιοὶ καὶ ἔμποροι, καὶ ἐπειδὴ δὲν κοιμᾶται ὁ κόσμος εἰς τὸ ὑπαιθρον, ξυλουργοί, κτῖσται καὶ στεγασταὶ ἔτρεξαν πανταχόθεν. Ἐπειτα ἤλθον ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι, δικασταὶ ἱερεῖς, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐσχηματίσθη μία πόλις μετὰ τῶν προαστείων τῆς περίξ ἐκάστου ξενοδοχείου. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ εἶπεν εἰς τὸν Κουάγγ: Πῶς σοὶ φαίνεται; — Καὶ ὁ Κουάγγ ἀπεκρίθη: Ποτὲ δὲν θὰ ἐπίστευον, ὅτι ἡ καταστροφή μιᾶς διώρυγος ἠδύνατο νὰ δώσῃ εἰς τὸν λαὸν τσαυτὴν ἐργασίαν, (διότι δὲν ἤλθεν ἡ ἰδέα εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ μανδαρίνου, ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη δὲν ἐδίδοτο ἀλλ' ἀπεσπᾶτο ἀπὸ ἄλλα ἔργα καὶ ὅτι οἱ περιηγηταὶ ἔτρωγον ὅταν διήρχοντο τὴν διώρυγα ὅπως καὶ ἀφοῦ ἦσαν ἠμαγκασμένοι νὰ διέρχωνται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.

Ἐν τούτοις πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τῶν Σινῶν ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέθανε καὶ ὁ υἱὸς οὗτος τοῦ οὐρανοῦ ἐνταφιά-

σθη. Ὁ διάδοχος του ἐμήνυσε τῷ Κουάγγ καὶ τῷ εἶπε: Διώρισον ἀνθρώπους νὰ καθαρίσωσι τὴν διώρυγα.—Καὶ ὁ Κουάγγ εἶπεν εἰς τὸν νέον αὐτοκράτορα: υἱὲ τοῦ Οὐρανοῦ, ἔχεις λάθος — Καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἀπεκρίθη: Κουάγγ, ἀννοησίαν λέγεις. — Ἄλλ' ὁ Κουάγγ ἐπέμεινε καὶ εἶπε: Μεγαλειότατε, τίς ὁ σκοπός σου;—Ὁ σκοπός μου, ἀπήντησεν ὁ αὐτοκράτωρ, εἶναι νὰ διευκολύνω τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων ἀπὸ τὸ Τσχάν εἰς τὸ Τσχίν, νὰ καταστήσω τὴν μεταφορὰν εὐθηνότεραν, ὥστε ὁ λαὸς νὰ ἔχη τροφὰς καὶ ἐνδύματα εὐωνότερα. Ἄλλ' ὁ Κουάγγ ἦτο ἑτοιμος, εἶχε ἀναγνώσει τὴν προτεράϊαν φύλλα τινὰ βιομηχανικῆς ἐφημερίδος καὶ γνωρίζων καλῶς τὸ μάθημά του ἐζήτησε τὰν ἀδειαν, νὰ ἀποκριθῆ: λαβὼν δὲ αὐτὴν, ἀφοῦ ἐκτύπησε τὸ ἔδαφος ἐννέα φορές μὲ τὸ μέτωπον του, εἶπε: Μεγαλειότατε ἐπιθυμοῦμαι νὰ ἐλαττώσῃς διὰ τῆς εὐκολίας τῆς μεταφορᾶς τὴν τιμὴν τῶν ἀντικειμένων τῆς καταναλώσεως, ἵνα καταστήσῃς εὐκολον τὴν ἀπόλαυσίν των εἰς τὸν λαόν καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀφαιρῆς ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἐργασίαν ἣν ἐπροξένησεν ἡ καταστροφή τῆς διώρυγος. Μεγαλειότατε, ἡ ἀπόλυτος εὐθηνεία εἶναι γελοῖον πρᾶγμα: ἐπιτρέψατε νὰ σᾶς ἀναγνώσω τὸ φυλλάδιον μου.— Ὁ αὐτοκράτωρ ἀπήντησε: Δὲν ἔχω ἀνάγκην τοῦ φυλλαδίου σου· ἤξεύρω ὅτι ὅταν ἐμποδισθῶσιν οἱ ἀνθρώποι νὰ διαβαίνωσιν ἀπὸ ἕνα δρόμον θὰ διαβῶσιν ἀπὸ ἄλλον. Ἄλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο ἡ ἀποστολή μου. Πήγαινε, ἀνοιξον τὴν διώρυγα ἵνα περνᾷ ὁ κόσμος εὐκολώτερον καὶ εὐθηνότερον. Ὁ Κουάγγ ἀνεχώρησε τραβῶν τὸ γένειόν του καὶ λέγων: Ὡ Φό, ὦ Πέ, ὦ Λι καὶ ὅλη ἡ ἄλλη χορεία τῶν μονοσυλλάβων θεῶν τῆς Οὐρανίας Αὐτοκρατορίας, εὐσπλαγχνισθῆτε τὸν λαόν σας. Διότι ἤλθεν ἡμῖν αὐτοκράτωρ τῆς Ἀγγλικῆς σχολῆς, καὶ βλέπω καλῶς ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ στερηθῶμεν ἀπὸ ὅλα, διότι θα ἔχωμεν ἀνάγκην ὀλιγώτερον νὰ κοπιᾶζωμεν.

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

(Συ. ἔλ. α. Ἰδ. φυλλάδιον 114 σελ. 144)

Ἄν θέλετε εὐλακρινῶς τὸν πόλεμον, μὴ διατάσῃτε ἐνώπιον καὶ ἀναγκαστικοῦ δανείου. Ἀπογράψατε ἀπὸ τοῦδε εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος τὰ ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ σκεύη, τὰ ὅποια αἱ οἰκογένειαι ἔχουν πρὸς τέρψιν. Προσθέτατε ἐνικύσιον ἐπὶ τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων φόρον, καὶ ἀκούσατε, κύριοι, ἐν ὀλίγοις αὐτὸν τὸν μικρὸν μηχανισμόν. Χίλιαι δραχμαὶ δι' ἐκάστην ψυχὴν νὰ μένουσιν ἀφορολόγητοι· ὅσα μὲλη ἔχει ἡ οἰκογένεια, τοσαῦτα χιλιοδραχμὰ νὰ μένουσιν εἰς αὐτὴν ἀτελεῖ· αἱ ἐπόμεναι 10 χιλ. δραχμαὶ νὰ φορολογῶνται μὲ 10 τοῖς 0/0· τὰ πλεόν τῶν 10 χιλιάδων ὅλα εἰς τὸ Ἔθνος. Ὑποθέτω οἰκογένειαν πενταμελῆ, δικθέτουσαν ἐνικύσιον εἰσόδημα 20 χιλιάδων δραχμῶν. Θέλετε ἀφήσει εἰς αὐτὴν 5 χιλιάδας ἀφορολογήτους καὶ ἐκ τῶν ἐπομένων 10 χιλιάδων τὰς 9 χιλιάδας. Πῶς! 14 χιλιάδες δραχμῶν δὲν ἀκούσιν, διὰ νὰ ζήσῃ μία οἰκογένεια, ὅπως ἐλευθερωθῇ τὸ Ἔθνος; Ἀπομένουν λοιπὸν 6 χιλιάδες δραχμῶν διὰ τὸ ἀναγκαστικὸν δάνειον. Εἶναι φόρος αὐτός, ὁ ὅποιος ἐφημερεύσῃ εἰς λαοὺς εὐρεθέντας εἰς παρομοίας περιστάσεις. Ἐνοῶ, κύριοι, αὐτὸ σᾶς πονεῖ, ἀλλ' ὁ πόλεμος δὲν ζῆ μὲ ὀλίγα. Ἐὰν περάσουν αἱ πολεμικαὶ ἰδέαι, θὰ γείνουσιν πολλὰ τούτων καὶ πλείονα. Καὶ ἐν δὲν τὰ κέρματα σεῖς, θὰ τὰ κέρμη ἡ δικτατορία. Μὴ νομίζετε, ὅτι ἡ πατρις τρέφει ἡμᾶς, διὰ νὰ ἤμεθα κορδωμένοι καὶ προγᾶστορες. Ἡ ἐλευθερία δὲν ἀγοράζεται διὰ τῶν πυχασάκων καὶ στραγγύλων, ἀλλὰ κατακτάται ὑπὸ τῶν ἐσκληρυμένων ἐν κκουχίαις πολιτῶν, τοὺς ὁποίους ἡ ἀρχαία ποίησις ἐξωμοίαζε πρὸς σφῆακας.

ΕΤΟΣ 10 — ΦΥΛ. 112 — ΙΟΥΝΙΟΣ 1882.

«Σὰς τριταίω δὲ καὶ ἄλλο μέσον, τὸ ὅποσον θὰ φανῆ κατὰ πρώτην ὄψιν πρᾶξιον φοβούμεναι μάλιστα μὴ μὲ κατηγορήσων τινές, ὅτι εἶμι συνενηνομημένοι μετὰ τοῦ κ. Ἰακωβόπου. Ὁμολογῶ, ὅτι δὲν εἶμι. (Ἰλαρότης). Ἡξυρῆστε, κύριοι, ὅτι ἡ νεωτέρη μηχανικὴ μεταφέρει ἀπὸ τόπου εἰς τόπον βρέει οὐλοδομήματα γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅχι βεβίως τῆς Τουρκικῆς, ἀλλὰ τῆς Ἑλληνικῆς, ὅτι ἐκεῖ κἄπου εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως ἐκτίσθη ὁ ναὸς τοῦ Θεσείου, ὅπως χρησιμεύη ὡς καταφύγιον τῶν δούλων τῆς ἀρχιούτουτος. Ἄν λοιπὸν ἡ νεωτέρη μηχανικὴ δύναται νὰ μεταφέρῃ δολοκλήρον τὸ Θεσεῖον εἰς τὰ ξένα, καθὼς μετέφερον τὰς Κερυάτιδας περὶ τὰ τέλη τοῦ τελευταίου αἰῶνος, διὰ νὰ περὶκλυθῶν αὐτὴ μετὰ τῆς γοερῆς κρυφῆς τῶν τῆν Εὐρώπην ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀπολειρωθειῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ἐὰν 10 ἑκατομμύρια λιρῶν εὐρεθῶσιν ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, δίδω τὸ Θεσεῖον, διὰ νὰ ἐλευθερώσω τοὺς δούλους Ἑλλήνας. (Μία φωνή: εἶναι ἰεροσυλίαι). Μοὶ ἀρέσκει ὁ τόνος τῆς φωνῆς, τὸν ὅποσον ἡ καρδίαι σας ἐκπέμπει αὐτὴν τὴν στιγμὴν, μοὶ ἀρέσκει. Θέλετε τὸ Θεσεῖον, διότι εἶναι σύμβολον τοῦ Ἑλληνισμοῦ αἰώνιον. Ἄλλ' ἂν θέλετε τὸ Θεσεῖον, μάθετε νὰ θυσιάζησθε δι' αὐτό. Ἄν θέλετε τὸ Θεσεῖον, σὰς συγχάριω ἀλλὰ μάθετε νὰ κατασκευάσητε ἐν τῇ ψυχῆ σας ἰδικίτερον θυσιαστήριον αὐτοθυσίας ἀληθοῦς.

«Φωνάζετε περὶ πολέμου, ἀλλὰ δὲν θέλετε τὰ μέτρα τοῦ πολέμου. Καὶ ἂν σὰς ἀπεικάλυπτον ὅλην τὴν ἀλληλουχίαν αὐτῶν, ἠθέλετε μὲ πνίξει ἴσως. (Δεξιόθεν: ὅχι, ὅχι). Ἄλλὰ σὰς ἀσχολεῖσθε νῦν περὶ προνομίων, ἀσχολεῖσθε περὶ ἀπολαύσεων προνομιακῶν, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἀσχολῆσθε ὑπὲρ τῆς μεγάλης τοῦ Ἔθνους ιδέας. Εἶσθε λοιπὸν ἐνώπιον διλήμματος. Μένει δὲ πᾶντοτε φιλονεικούμενον, ἂν εἰς τὰ σφικρίδια τοῦ αἵματος σας ἔχητε ἐγκυκλυμένην τὴν λέξιν: πόλεμος! Σὰς λέγω ὁμῶς, ὅτι τὰ προνόμια θὰ πέσουν, ὁ δὲ Λαὸς εἶναι αἰώνιος. (Χειροκροτήματα ἐν ταῖς ἀκρατικαῖς).»

23. Τὸ πολεμικὸν ζήτημα τῆς Ἑλλάδος διετυπώθη ὑπὸ τὴν ἐποψὴν κοινωνικῆς εἰς αὐτὸ εἰσαγωγῆς, ὅταν κατὰ τὴν 7 Δεκεμβρίου 1879 ἔλεγον εἰς τὴν Βουλὴν: «Ἐὰν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος δὲν ἀποφασίσῃ νὰ ρίψῃ τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων κῦβον, περὶ

μεγάλως Ἑλλάδος μὴ μεριμνήτε. Ἡ μεγάλη Ἑλλὰς θὰ γείνη ὑπὸ ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ἐὰν ἔχουν τὸ θάρρος οἱ σημερινοὶ Ἕλληνας νὰ κλύσουν τὴν κλύθην των, νὰ θυσιάσουν τὰ τέκνα των καὶ νὰ μεταβάλουν εἰς κόριν τὰ παλάτια, τότε θὰ κλύουν μεγάλην πατρίδα. Περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐνεργειῶν τῆς κυβερνώσης πολιτικῆς Σχολῆς ἤμην τελείως ἀπηλιπισμένοι. Ἦδη κατὰ τὴν 4 Δεκεμβρίου 1879 διεκήρυξα πρὸς τὴν Βουλὴν, ὅτι εὖ νόμος τῆς πολιτείας εἶναι καταστραχημένος ἐπὶ τῆς οὐσίας, εἶναι καταστραχημένος ἐν τῇ διοικήσει, καταστραχημένος ἐν τῇ δικαιοσύνῃ, καταστραχημένος ἐν τῇ τιμῇ. Ὅταν ἡ τιμὴ τοῦ ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐποδοπκατεῖτο εἰς τὰ σύνορα καὶ περιεφρονεῖτο ἐν τοῖς διπλωματικαῖς συνεδρῖσις, ὁ νόμος τῆς πολιτείας δὲν ἦτο ἔρθιος εἰς πρακτικὴν ὑπεράσπισιν αὐτῆς. Ἄλλ' ἔπρεπε ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς νὰ ἐξέλθῃ διὰ τῆς μιᾶς θύρας, ὅπως εἰσέλθῃ διὰ τῆς ἐτέρας, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ διπλωματικὴ νὰ ἴσταται θεραπεινίς. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁμολογῆν ἡ κυβερνητικὴ Ἑλλὰς πρὸς τὴν κοινωνικὴν Ἑλλάδα, ὅτι εἶναι ἀνίκανος νὰ τὴν διευθύνῃ εἰς εὐρύτερον μέλλον. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Λαὸς τρέχει ἐνώπιον ἐνὸς ἰδανικοῦ ποῦτον εἶναι τὸ ἰδανικὸν τοῦτο, ἴσως ἀκόμη οἱ πλείστοι δὲν γνωρίζουν. Ἄλλ' εἶναι εἰς τὸ μέλλον ἐν ἰδανικόν, τὸ ὅποσον ὁ Λαὸς ἐπιζητεῖ.»

Εἰς τὴν δικτύωσιν τοῦ ἰδανικοῦ τούτου ἐξκένστη ὑπὸ δικόφρους μορφῆς ἡ κυβερνώσα πολιτικὴ Σχολή, τὸ ἐπολέμησεν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸ ἐπισκιάσῃ. Δὲν κερύεργετι δὲ περίστασις, χωρὶς τοῦτο νὰ προβάλῃ ἐκ τινος ἄκρας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Ὅπωςδὴποτε κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τὸ ρεῦμα τῶν κυβερνητικῶν ἰδεῶν ἐξήρχετο ἐκ τῆς Ἑθνικῆς Τραπέζης, ὁ ἐτοιμαζόμενος δὲ πρωθυπουργός, πλέκων τὸν πανηγυρικὸν μιᾶς ἐν αὐτῇ κατασκευασμένης γνώμης, ἔλεγε πρὸς τὴν βουλὴν, ὅτι «ἀπέκτησεν αὐτὴ βλαμηδὸν πολλοὺς τοὺς θιασώτας, καὶ σήμερον εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ γνώμη τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἔθνους, μετ' ὀλίγον δὲ ἴσως θὰ εἶναι ἡ γνώμη τῆς παμπύφης». Τοιοῦτοτρόπως ἐσημακτίσθη τὸ κυβερνητικὸν πρόγραμμα τῆς ἀφοπίσεως τοῦ κράτους, καὶ ὅταν ἐπρότεινα εἰς τὴν Βουλὴν τὴν ἀπ' ἐναντίας ἐντασιν τῶν κατασκευῶν αὐτοῦ διὰ τῆς δημιουργίας στρατοῦ 20 χιλ. ἀνδρῶν, ἡ τραπέζικὴ, ὡς τὴν ὠνόμασα,

πολιτική ἔδεικνεν ἤδη ἀκράθετος εἰς τὸ διαγεγραμμένον στάδιον αὐτῆς, δὲν ἔβλεπε δὲ τὸ μετ' ὀλίγον μέλλον. Ἦτο λοιπὸν φωνὴ πλήρης πόνου ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἤκουσεν ἡ Βουλὴ κατὰ τὴν 1 Ἀπριλίου 1880: «Ἐάν ἤμεθα, τῆ εἶπον, ἐνώπιον μιᾶς πολιτικῆς, ἢ ὁποῖα ἐννοεῖν ἀ τανίστη τὸν Ἑλληνισμόν καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν δυνάμιν τὴν δικαπτῶν, μὴ ἦτο ἀδιόφορον, ἐάν δὲν μὲ ἐξέλεγον πλέον βουλευτὴν οἱ συναπκριωτάκι μου» εἶδον τὴν γλυκύτητα τῆς βουλευτικῆς θέσεως. Θὰ ἔλεγον, χωρικοί, τόσον κειρὸν εἴσθε ξεσκούφωτοι, ἐστὲ ἄλλκ πέντε ἔτη. Καὶ ἐννοεῖτε, τί σημαίνει ἐνταῖς τῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνισμοῦ. (Εὗγε, εὗγε). Ἀλλὰ δὲν βλέπω τὴν ἐνταῖς τούτην. Μίαν ἡμέραν ἐπρότεινα εἰς ὑμᾶς αὐξήσιν στρατοῦ μέχρις 20 χιλιάδων ἀνδρῶν, καὶ ἐθεωρήθη ὡς εὐτοπίκ ὑπὸ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι κυβερνοῦν. Ἀλλὰ δι' αὐτῆς τῆς δυνάμεως τῶν 20 χιλιάδων ἀνδρῶν ἠδύνασθε νὰ λύσῃτε τὸ ζήτημα τῆς Ἑλληνικῆς ὁδοποιίας, ὅπως τὸ ἔλυσαν οἱ μεγάλοι τῆς ἱστορικῆς ἀνθρωπότητος λαοὶ καὶ ἠδύνασθε συγχρόνως νὰ ἴσῃτε εἰς θέσιν νὰ ὑπερκατισθῆτε τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος σας, διὰ νὰ μὴ κλιεῖτε ἀενάως ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης. (Εὗγε, εὗγε).

«Αὐτὴ ἡ ἰδέα δὲν ὑποστηρίζεται ἐν ταῖς πράγμασιν ἀπὸ πολλοὺς· ἠκούσθη δὲ περὶ μιᾶς ἄλλης τραπεζικῆς γνώμης, ἢ ὁποῖα σήμερον κενυχάται, ὅτι δύναται νὰ κατὰ τὴν τὸν Ἑλληνισμόν ὀλόκληρον: κάτω τὰ ὄπλα, κάτω ἡ μεγάλη ἰδέα. Αὐτὴ ἡ κατὰ τὴν ἐκείνην γνώμη τῆς εἰρηνωσάτης πολιτικῆς εἶναι, φαίνεται, ἢ ἐπικρατοῦσα σήμερον πολιτικῆ. Καὶ βλέπω μερικὰ φαίνόμενα ἐδῶ, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ λησμονήσω. Ἐάν ὅμως ἡ ἰδέα ἐκείνη ἢ ἄλλη, τὴν ὁποῖαν ὑπέθελλον, ἦτο ἢ ἐπικρατοῦσα, θὰ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς μου: μὲ ἐξελέξατε βουλευτὴν, ἀλλὰ σὰς ἔθεκα φόρους πολὺ μεγαλειτέρους, διὰ νὰ σὰς δώσω τὴν δόξαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν ὁποῖαν ἀπολέσκατε, διότι τὰ ἔθνη δὲν ζοῦν μὲ τὴν ἀρχαίαν, ζοῦν μὲ τὴν αἰώνιαν δόξαν. (Εὗγε, εὗγε). Ἀλλ' ὡς φαίνεται δὲν εἶναι ἢ πολιτικὴ αὕτη τῆς νῦν ἐποχῆς· θὰ ἔλθῃ μίαν ἡμέραν ἢ πολιτικὴ ἐκείνη, διότι μὴ νομίσῃτε ποτέ, ὅτι μὲ τὴν ἰδικὴν σας γενεὴν ἐτελείωσαν αἱ ἰδέαι τῆς Ἑλλάδος. Ἐρχονται ὅπισθεν ἰδέαι τινές, αἱ ὁποῖαι θὰ σὰς ὑπερπηθήσουν, ἐάν δὲν σεβασθῆτε τὰ δικαίωματα τῆς πατρίδος. (Εὗγε, εὗγε). Εἶναι ἐν σκεπτικῶν μέλλον;

τὸ ὅποσον μίαν ἡμέραν θὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅλοι, καὶ τότε σὰς βεβαιῶ, ὅτι πρῶτοι οἱ χωρικοί τῆς Ἑλλάδος θὰ πωλήσωσι τὴν κλύθην των δι' αὐτὴν τὴν λαμπρὰν τὴν αἰώνιαν ἰδέαν, ἢ ὁποῖα ὀδηγεῖ πρὸς τὸ εὐρὸ τῆς μεγάλης Ἑλλάδος μέλλον. (Εὗγε, εὗγε) . . .»

Εἰς μάτην τὰ ἀνετολικά πράγματα τῆς Εὐρώπης εἶχον ἤδη εἰσέλθει εἰς νέαν ἐδῶν κατὰ συνέπειαν τῆς ἀνακλιθῆσας τῶν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν συνδεσμένων φιλελευθέρων εἰς τὴν Ἀγγλικὴν κυβέρνησιν. Ἐδέησε νὰ ἐπέλθῃ ἢ Συνδιάσκεψις τοῦ Βερολίνου, νὰ κοινοποιηθῇ ἢ περὶ παραχωρήσεως τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπόφασις αὐτῆς κατὰ τὴν 4 Ἰουλίου 1880, ὡς διὰ δικαστικῶν κλητῆρας, ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις πρεσβευτῶν, ὅπως ἐξυπνήσῃ ἐκ τοῦ ληθάργου ἢ κυβέρνησεως καὶ μετὰ 20 πάλιν ἡμέρας τὴν 24 Ἰουλίου 1880 νὰ κηρύξῃ τὸν τόπον εἰς ἐπιστράτευσιν! Τότε, δὲν ἀμφιβέλλομεν, ἐνεθυμήθησαν τὰς 20 χιλ. τῶν ἀνδρῶν, τοὺς ὁποῖους ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου εἶχον προτείνει. Ἀλλ' ἦτο πολὺ ἀργά. Ἡ κυτικὴ ἐπίδειξις τῶν συμμάχων δυνάμεων ἐνεργεῖτο ἐν Δουλιτσίῳ, 20 χιλ. δὲ ὀπλίται ἠδύνατο εἰς τὸ πλευρὸν αὐτῆς ἀπὸ αἰφνιδίως τινὸς τῆς ἐθνικῆς μεγαλοφυίας τροπῆς νὰ στήσουν τὴν σημαίαν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Ὀλύμπου, συνδέοντες τὰς πηγὰς τοῦ Πηνειοῦ καὶ τοῦ νῦν λησμονημένου Θυάμιδος. Ἀλλ' ὅχι· ἔπρεπε νὰ πληρώσωμεν τὰ ἀντίποινα τῆς τραπεζικῆς πολιτικῆς καὶ τὰ ἐπληρώσαμεν· ὁ κειρὸς εἶχε παρέλθει. Συνέβη δὲ ἐν Ἑλλάδι, ὅτι ἐκηρύχθη ἐπιστράτευσιν, τὴν πρώτην δηλαδὴ πρᾶξιν τοῦ πολέμου, ζητοῦντες παρὰ τοῦ ἐχθροῦ τὴν ἀδειαν νὰ γυμνάσωμεν τὰ στρατεύματά μας, τὴν ὁποῖαν καὶ ἐλάθωμεν μετὰ περιφρονήσεως, τῆς ὁποῖας αἱ πληγαὶ δὲν θὰ ἐπουλωθῶσι ποτέ.

Ἐποσδήποτε ἢ ἐπιστράτευσις ἦτο ἔργον ἀνάγκης· καὶ ὅταν τινὲς προσέθελον τὸ περὶ αὐτῆς μέτρον ὡς ἀντισυνταγματικόν, ὑπερκαπίσθη τὴν νομικὴν καταγωγήν του· ὅταν τινὲς τὸ προσέθελον ὡς ἀσύμφορον, ἀπέδειξαν τὴν ἔστω καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν χρησιμότητά αὐτοῦ. «Ὅταν, εἶπον κατὰ τὴν 5 Νοεμβρίου 1880 πρὸς τὴν Βουλὴν, ἢ Συνδιάσκεψις τοῦ Βερολίνου διῆδη δικαστικὴν ἐλευθερίας ἀπόφασιν εἰς δουλωμένους Ἑλληνικοὺς Λαοὺς, τί ἄλλο θέλετε νὰ πρᾶξῃ Ἑλληνικὴ

κυβέρνησις παρὰ νὰ καλέσῃ τοὺς νέους ἄνδρας εἰς τὰ ὄπλα, ἵνα ἐκτελέσῃ τὴν διεθνή ἀπόφασιν;» Διαφέρει ὡς πρὸς τὴν τῆς ἐπιστρατεύσεως ἐφαρμογὴν, καθ' ἣν ἡ πρόσκλησις ὄλων τῶν ἡλικιωῶν ἐγκρακτηρίσθη ὑπ' ἐμοῦ ὡς ἀσύνητον μέτρον. «Αἱ ἐξ πρῶτοι ἡλικίαι τῶν στρατευσίμων ἦσαν ἱκαναί, εἶπον εἰς τὴν Βουλὴν. Τότε ἤθελον θεωρήσει ἀξίαν τὴν κυβέρνησιν, ἐὰν περιοριζομένη ἐπὶ τῶν ἐξ ἡλικιωῶν ἐπέμενε εἰς τὴν ἀκκτάπτωτον τοῦ νόμου καὶ γενικὴν ἐφαρμογὴν. Διὰ τοῦτο λέγω, ὅτι οὐχὶ περὶ τῶν ἐπολιτεύθη τὸ ὑπουργεῖον ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς προσκλήσεως ὄλων τῶν ἡλικιωῶν. Μὴ νομίσητε, καθὼς ἐρρέθη ἐδῶ, ὅτι πρόκειται περὶ ἀγγελῶν· πολὺ συχνὰ ἀκούει τις ἐδῶ ἀμφίστροφον τὴν λέξιν «ἀγγέλη». Ὁ Λαὸς δὲν εἶναι ἀγγέλη. Ὁ Λαὸς ὑποτάσσεται εἰς φυσιολογικοὺς νόμους, τοὺς ὁποῖους ὁ κυβερνῶν πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν σταθερῶς, χωρὶς νὰ νομίζῃ ὅτι ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ ψαλλίς, ἵνα κόπτῃ παρὰ πολὺ εἰς τὴν ρίζαν τὸ ἔριον. Δύνασθε ἔχοντες τὴν ἐξουσίαν νὰ καλέσητε 15 ἡλικίαις, ἀλλ' ἠξέμεστε, κύριοι, ὁποῖον διατάραξιν ἐνεργεῖτε ἐν τῷ πνευματικῷ καὶ ὕλικῷ κόσμῳ, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν; Καλοῦνται αἱ γενεαὶ ὄλα εἰς τὰ ὄπλα, ὅταν ἐχθρὸς εἶναι ἐπὶ θύρας, ὅταν φανῇ σημεῖον ὀρμῆς. Ἀλλὰ σεῖς ἐπαράξατε τὴν κοινωνίαν πρὶν ἢ ὁ ἐχθρὸς ἐμφανισθῇ· αὐτὸ, κύριοι, καὶ δὲν ἐννοῶ νὰ σᾶς προσβάλλω, μόνον τοῦρκος ὑπουργὸς ἠδύνατο νὰ πράξῃ, διότι συντρέχει πολὺ εἰς τὸν σκοπὸν νὰ ταράξῃ τις τὰς παρὰ τῆς τῶν ἀντιπάλων του. Προσκαλοῦντες ὄλας τὰς ἡλικίας διὰ μιᾶς, παρὰλείπω τοὺς ἄλλους λόγους οἱ ὁποῖοι συντρέχουν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, λησμονεῖτε ὅτι πρέπει νὰ ἀφῆσητε καὶ τινεὶ, ἵνα σκάψουν τὴν γῆν, ἵνα θρέψουν τοὺς ἄλλους, ἵνα ἐμπορευθοῦν καὶ ἐργασθοῦν. Ἄν ἐννοῆτε νὰ ἔχητε πηγὰς, αἱ ὁποῖαι νὰ μὴ στερεοῦσιν διὰ τὸν δημόσιον θησαυρὸν, μὴ θέτετε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν πηγῶν τῆς φορολογίας. Τὸ αὐτὸ σᾶς λέγω καὶ ἐπὶ τῆς προσκλήσεως τῶν ἡλικιωῶν: μὴ θέτετε τὴν χεῖρα βλαβέως καὶ ἀπροσέκτως εἰς τὴν πηγὴν τοῦ αἵματος...»

Ἄλλ' ἡ κατὰστασις τῶν πραγμάτων ἦτο ἀνωτέρω τῆς ἐπόψεως τῶν προσώπων. Βρεῖται ἐπεκλήθητο ὑπόνοιαι περὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐλατηρίων τοῦ διατάρακτος τῆς ἐπιστρατεύσεως, διότι, ὡς ἔλεγον πρὸς τὴν Βουλὴν, ἀβεβαίως δὲν ἀρμυρίζει εἰς

τὴν εὐθυδικίαν νὰ ἰσχυρισθῇ τις, ὅτι ἀφοῦ ἔως προχθὲς ὁ πρωθυπουργὸς ἦτο τῆς εἰρηρικῆς πολιτικῆς, ἀφοῦ ἔλεγον ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλη πολιτικὴ παρὰ ἡ τραπεζικὴ, μετ' ὀλίγου ἐδόθη μᾶλλον νὰ μετασχηματισθῇ εἰς δεινὸν πολεμάρχον. (Γλαρότης). Ὅπως δὲ πρόκειται περὶ ἐθνικῶν ὑποθέσεων· εὐρίσκωμεν καθ' ὁδὸν μίαν ποσότητά ἀνδρῶν, τὴν λαμβάνομεν. Ἄλλοι εἰμποροῦν νὰ πειράζωνται καὶ νὰ παρκαπονῶνται, ὅτι δὲν λέγει τις μίαν ιδέαν παρὰ διὰ νὰ τὴν ἀρπάξῃ καὶ τὴν οἰκαιοποιήσῃ ὁ ἀντίπαλος. Εἰς τοὺς περὶ τὴν ἀνήκει ἡ γλῶσσα: ὅ,τι λέγω ἐγὼ λέγετε καὶ σύ, ὅ,τι κάμω ἐγὼ κάμεις καὶ σύ. (Γλαρότης). Ἡμεῖς δεχόμεθα τὰ γενόμενα καὶ λέγομεν εἰς τοὺς ἐπιστράτους, οἱ ὁποῖοι ἦλθον νὰ ὑπηρετήσουν τὴν πατρίδα: καλῶς ὠρίσκατε. Διότι οἱ ἄνδρες οὗτοι γνωρίζομεν πῶς ἦλθον καὶ διὰ τί ἦλθον. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἦλθον, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴν ἔλθουν. Εἰσῆλθον, κύριοι, εἰς κύκλον ἀδιέξοδον, ὁ ὁποῖος κἄπου θὰ σπάσῃ. Αὐτοὶ οἱ ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι ἦλθον ὑπουργικῶ τῷ τρόπῳ, θὰ μείνουν ἐθνικῶ τῷ τρόπῳ. ἦλθον ἀπὸ μίαν ἐλαττωματικὴν ἴσως ὑπουργοθηρευτικὴν σκέψιν, ἀλλὰ θὰ μείνουν ἀπὸ μίαν μορτικὴν τῶν πραγμάτων φορῶν.

«Διότι, κύριοι, ἐν ταῖς χρόνοις ταύταις παρκατηρεῖται ἐν φαινόμενον εἰς τὴν καθόλου Ἑλληνικὴν κοινωνίαν» παρκατηρεῖται, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν νέων ἀνθρώπων τῶν σκεπτομένων καὶ τῶν ἐπιζητούντων εὐρύτερον μέλλον, εἶναι πολὺ μεγαλειότερος τοῦ πρὸ δέκα καὶ εἴκοσι ἐτῶν. Αὐτὰ τὰ ἀκρακτῆρικ, τὰ ὁποῖα πολλὰκις ἐπατιμήσατε, κλείσατε τὰς θύρας καὶ παρκατηρήσατε τὰς φυσιογνωμίας· εἶναι ἄνθρωποι 18 καὶ 20 ἐτῶν· αὐτὴ ἡ ἡλικία εἶναι τὸ ἔθνος. Ἐρχονται μὲ νέαις ιδέαις, μὲ νέαις ἀξιώσεις, μὲ νέους πάθους. Εἰς κειροὺς λοιπὸν, κατὰ τοὺς ὁποῖους ἡ νέαι γενεὰ παρίσταται εἰς τὴν πολιτείαν μὲ τοσοῦτον βᾶρος, καὶ πόλεμος, κύριοι, δύναται νὰ γείνη, διότι εἰς τὰς προχωρημένας ἡλικίας ἐπικρατεῖ τὸ συντηρητικὸν πνεῦμα, ἀλλ' εἰς τὰς νέαις ἡλικίας ἐπικρατεῖ τὸ θυμοειδές, τὸ ζωηρὸν, τὸ ριψοκίνδυνον. Ὅταν δὲ αἱ νέαι ἡλικίαι συγχρόνως καὶ φωτισθοῦν, συγχρόνως καὶ μορφωθοῦν, φρονιματίζονται καὶ παρκατοῦσιν τὰς συντηρητικὰς ἡλικίας. Ἐν τῷ ὅθιν ἐξ ἡγεῖται, ὅ,τι σεῖς δὲν γνωρίζετε ποῦ πηγάζετε. Εἶναι τοῦτο ἐθνικὸν σύμπτωμα ἐκ τῶν κρισιμωτάτων. Ναι, κύριοι! βλαδίζο-

μεν πρὸς μίαν κρίσιν, καὶ εἶναι πολὺ ἐνδεχόμενον ἢ κρίσις αὕτη διὰ τοῦ πολέμου νὰ ἐνεργηθῇ. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤκουσα ἐδῶ, ὅτι δὲν πολεμοῦν οἱ Ἄκροι διὰ τὴν τιμὴν, αἱ! κύριοι, διαγράφεται το ἐκ τῶν τοίχων τῆς αἰθούσης ταύτης, διότι εἶναι βλασφημία. (Εὐγε, εὐγε). "Ὁχι, κύριοι! ἡ τιμὴ εἶναι ὁ ἐπιούσιος ἄρτος τῶν ἐθνῶν, καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ τιμὴ, δὲν χρειάζεται τιποτέ ἄλλο νὰ ὑπάρχῃ.»

Ἄλλὰ τὰ πράγματα ἐθάδιζον δρόμον ἀλλόκοτον· προφανῶς ἔλειπε τὸ κέντρον τῆς βεβήθητος αὐτῶν καὶ ἡ εὐκρίνεια δὲν ἦτο τὸ προτέρημα τῆς διοικήσεως τὸν τόπον Σχολῆς. Ἐν τῷ κυκεῶνι δὲ τῷ ἐντεῦθεν ἐπιγενομένῳ ἐβόησαν ἡ Βουλὴ κατὰ τὴν 25 Νοεμβρίου 1880 νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ στόματος προαδολόγου βουλευτοῦ, ὅτι ἡ Θεσσαλία καὶ ἡ Ἡπειρος δὲν εἶναι Ἑλλάς! Ἀναβῶν δὲ τότε τὸ βῆμα, ἀνομιζῶ, εἶπον, ὅτι ἀντιπροσωπεύω αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὀλόκληρον τὴν Βουλὴν, διαμαρτυρούμενος κατὰ τοιαύτης βλασφημίας. (Πανταχόθεν : μάλιστα, μάλιστα). Ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ὁ Ὀλυμπος, ἡ αἰωνία κατοικία τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν δὲν δύνανται ποτέ νὰ ὑπάρξουν ξένοι. Ἐκεῖ ὅπου τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης ἐδίδοε τοὺς χρησμούς τῆς σεβασμίας Ἑλληνικῆς ἀρχιότητος δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξουν παρὰ Ἑλληνες. Καὶ ὅταν εἶδον συναδέλφους νὰ ἐρεθίζωνται, προκειμένου περὶ προσώπων καὶ οὐχὶ προκειμένου περὶ τῶν ἀπαρχαράπτων δικαίων τῆς ἡμετέρας φυλῆς, ἵσταμην ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἐπερίμενα νὰ ἐξεγερθῇ ἡ ἀγκυρόκτησις. Διότι κύριοι, νομίζετε ὅτι εἴμεθα ἐδῶ ἀπὸ τοῦ Τκινάρου μέχρι τοῦ Ὀρθουοῦ, διὰ νὰ τρώγωμεν τὰ πικρὰ ζῶα τῆς εἰρήνης καὶ τοὺς πικρὰς κερπούς; "Ὁχι" εἴμεθα ὑπὸ τῆς φρονίας τῶν πραγμάτων τεθειμένοι ἐδῶ ὡς εἰς περιχαρακωμένον στρατόπεδον πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ. Καὶ πᾶς ὅστις λησμονήσῃ, ὅτι εἶναι προσωρισμένη ἡ ἀκρόπολις αὕτη νὰ ἐλευθερώσῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἄς μοι ἐπιτρέψῃ νὰ τὸν προσημύω νὰ ἐξετάσῃ βεβήθητον τὰ Ἑλληνικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Πρέπει καὶ ἔπρεπε, κύριοι, ἀπὸ τοῦ 1833 νὰ εἶναι μίαν ἀρχὴ γενικὴ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἔπρεπε οἱ ἄνδρες ἐδῶ νὰ εἶναι στρατιῶται καὶ βιομήχανοι, βιομήχανοι καὶ στρατιῶται, νὰ κρατοῦν μὲ τὴν μίαν χεῖρα τὴν λόγχην καὶ μὲ τὴν ἄλλην τὴν ἀξίνην, τὸ ἐργαλεῖον, τὸ ἄροτρον. Ἄλλ' ἐλησμονή-

σκαμεν, τρέχοντες κατόπιν ψευδῶν τῆς ἀπολαύσεως ἐνείρων, τὴν ἀποστολὴν μας. Ἐνόσω εἰς Ἑλλήν εἶναι δούλος, εἶναι ἀσυγχώρητον εἰς τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος νὰ καθεύδωσι. (Εὐγε, εὐγε) . . .»

Ἡ συνεδρίασις τῆς Βουλῆς κατὰ τὴν 25 Νοεμβρίου 1880 ἔχει τοῦτο ἰδιαιτέρως τὸ ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἀφρηθέη κατ' αὐτὴν τὸ πολεμικὸν ἔνδυμα τῶν ἐπαρμωτεριζόντων πολιτικῶν. «Κρατοῦν χάριτην, εἶπον, λευκὸν ἐκ τῆς μιᾶς ὄψεως καὶ μαῦρον ἐκ τῆς ἐτέρας. Θέλετε τὸν λευκόν; ἰδοὺ ὁ λευκός. Θέλετε τὸν μαῦρον; ἰδοὺ ὁ μαῦρος. Αὐτούς, κύριοι, τοὺς πολιτικούς τοὺς ἐπαρμωτερίζοντας ἔχω πρόγραμμα νὰ πολεμήσω ἐν ὄσφζῳ, διότι αὐτοὶ εἶναι ἡ λύμη τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἡ ἀμαρτία καὶ ἡ κατὰρ αὐτῆς, ἡ ὁποία κατέστησε τὸ Κράτος μας ἀσθενές, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἦναι τὸ πρῶτον τῆς Ἀνατολῆς Κράτος.» Τοιοῦτοτρόπως δὲ εἰσῆλθον εὐθὺς εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς πολεμικότητος τῶν πρωθυπουργῶν, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦσι τὸν φαινόμενον ἄξονα, περὶ ὃν στρέφεται ἡ κυβερνώσα πολιτικὴ Σχολή. «Τί εἶναι, ἠρώτησα, ἡ ἐπιστράτευσις; Ἀνοίξατε τὸ πρῶτον στοιχειῶδες βιβλίον καὶ θέλετε ἰδεῖ, ὅτι ἡ ἐπιστράτευσις σημαίνει προπαρασκευὴν εἰς πόλεμον. Ἡ κυβέρνησις εἶναι ὁ σκοπός, τὸν ὁποῖον ἔχει ἡ ἐθνικὴ μεγαλειότης τεθειμένον εἰς ἐν σημεῖον ὑψηλῆς, ἵνα φωνάξῃ εἰς μίαν κρίσιμον στιγμὴν : εἰς τὰ ὄπλα. Ἡ ἐπιστράτευσις εἶναι κραυγὴ : εἰς τὰ ὄπλα. Ἄλλὰ τοῦ πρώην πρωθυπουργοῦ ἡ φωνή : εἰς τὰ ὄπλα, ἐγένετο κατὰ ἐχθροῦ; ὄχι! αὐτὴ ἡ φωνὴ ἦτο φωνὴ ἀπλῶς πρὸς ἐκγύμνασιν. Ὁ πρώην πρωθυπουργός σῆς τὸ εἶπε κατ' ἐπανάληψιν καὶ δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι πολλακίς διεβεβαίωσεν, ὅτι σκοπός του ἦτο ἡ ἐκγύμνασις. Ὅταν ὑπάρχωσι 30,000 γυμνωσμένοι στρατιῶται ἔτοιμοι εἰς τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς πατρίδος νὰ συγκεντρωθοῦν, ὁ πρώην πρωθυπουργός δὲν ἐνθυμεῖται αὐτούς ἀλλὰ τὰ παιδία τὰ ἀγύμναστα, ἐνεθυμήθη τοὺς νέους ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι, ἵνα γίνωσι στρατιῶται ἀληθεῖς, πρέπει νὰ γυμνωσθῶσι τελείως. Μήπως διὰ τοῦτο ὁ πρώην πρωθυπουργός εἶναι πολεμικός ;

Ἀδεύτερκ ἀπόδειξις τῆς μὴ πολεμικότητος αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἔφερε πολιτικὴν συζήτησιν διὰ τὰς πιστώσεις, ἐνῶ αὐτὰι ζητοῦνται διὰ τὴν ἐπιστράτευσιν. Τρίτη ἀπόδειξις τὸ πρό-

γραμμὰ του, ὅτι δὲν ἔννοεῖ νὰ πολεμήσῃ ἢ Ἑλλὰς πρὸς ὅπιοθεν τῶν Δυνάμεων. Ἄς μοι ἐπιτρέψῃ ὅμως μίαν λεπτὴν παρατήρησιν, ὅτι τὸ πρόγραμμα τοῦτο εἶναι ἀσέβεια πρὸς τὴν γοητεῖαν τῆς Εὐρώπης, διότι ὅταν ὑψώθῃ τὸ ζῆφος τῆς Εὐρώπης, ἢ Τουρκίᾳ ἢ πέρῃ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ εἶναι περιττὸν τότε νὰ πολεμήσῃτε, καθὼς καὶ περιττὸν νὰ κυχῆθῃ τις διὰ σῆς, ὅτι εἴσθε πολεμικοί. Καὶ οἱ Μουροβούνιοι τελευταῖον δὲν ἐπολέμησαν ὅταν δὲ ἐξῆλθε τὸ ζῆφος τῆς Εὐρώπης ὀλίγον ἀπὸ τὸν κολεὸν αὐτοῦ, τὸ Δουλοτσῖνον εὐθὺς παρεδόθη. Δὲν εἴσθε λοιπὸν πολεμικοί, ἐπειδὴ εἴσθε λογικοί. Εἶπατε ἐν τῷ βασιλικῷ λόγῳ, ὅστις εἶναι λόγος οὐχὶ στιγμῆς καὶ ὑπερκαυχῆς, ἀλλὰ λόγος μεμετρημένος, εἰς τὸν ἀποδίδω σπουδαιότητα, εἶπατε ὅτι θέλει προκρίνειν ὁ στρατὸς ὑπὸ τὰ ὄπλα μέχρις οὗ ἢ Ἑρῶπη ἀποφασίσῃ τὴν ἐκτέλεσιν. Ἄλλ' ἂν ἢ Ἑρῶπη ἀναβῆλῃ ἐπὶ τρία π. χ. ἔτη, ἔνθα εἴσθε συνεπεῖς, πρέπει νὰ ἔχητε τὸν στρατὸν ἐπὶ τρία ἔτη εἰς τὰ ὄπλα. Ἄλλὰ τότε, κύριοι, δὲν εἴσθε πολεμικοί, εἴσθε χρωκοπικοί. Θέλετε ὅμως καὶ ἑτέρην ἀποδείξιν; Ἐὰν τὴν ἐξοχῆσθε ἀπὸ τὰ σπλάγγνα σῆς. Ἦκουσα τὸν πρῶτον πρωθυπουργὸν νὰ στενάζῃ ἐν τῇ ὁμιλίᾳ αὐτοῦ διὰ τὴν ὑποτίμησιν τῶν χρωκοπῶν. Ἄλλὰ γνωρίζει οὗτος πολὺ καλὰ, ὅτι ἄμα ἀνακνήσῃ ἢ μορφή τοῦ πολέμου, τὰ χρωκοπικὰ προσύονται καὶ πίπτουν, διότι αὐτὰ εἶναι τὰ κατ' ἐξοχὴν φοβούμενα. Στενάζει, διότι δὲν εἶναι εὐλακρινῶς πολεμικός. Ἄλλοι δὲ ὑκνύονται νὰ εἰπωσιν: ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν.

«Αὐτῇ, κύριοι, εἶναι ἡ κατὰστασις ἐκ τῆς μιᾶς ὀψείως τοῦ ζητήματος, τὸ ὅποῖον συμμειγμένον μετὰ προσώπων καὶ πραγμάτων μᾶς ἐνασχολεῖ. Ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι ἀνήκω εἰς τὴν τάξιν ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐκ τοῦ πολέμου ἐλπίζουν τὸν ἐξοχισμὸν τῶν ἀμικτημάτων, ὑπὸ τὰ ὅποια διατελεῖ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Ἄλλὰ στρεφόμενος οὕτω πρὸς τὴν ἐνεστώσαν κυβέρνησιν, ἐρωτῶ αὐτήν, τί φρονεῖ περὶ τοῦ μεγάλου ζητήματος, τὸ ὅποῖον κινεῖ σήμερον πᾶσαν Ἑλληνικὴν καρδίαν; Ὁ κ. Κουμουνοῦρος σῆς εἶπεν, ὅτι ἔννοεῖ καὶ αὐτὸς ὅπιοθεν τῶν Δυνάμεων νὰ τεθῇ, συγγρόνως προσθέτων, ὅτι ἔχει καὶ ἰδίαν αὐτοβουλίαν. Κατὰ τὸ πρῶτον μέρος μεταξὺ τῶν δύο πρωθυπουργῶν δὲν ὑπάρχει διαφορά· κατὰ τὸ δεύτερον μέρος, τὸ τῆς αὐτοβουλίας, καλὸν εἶναι νὰ ἐγκύψωμεν περισσό-

τερον εἰς τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ὁ κ. Κουμουνοῦρος δίδει εἰς τὴν αὐτοβουλίαν αὐτοῦ. Ἡμεῖς ἐν γνωρίζομεν, ὅτι δὲν πιστεύομεν. Ἡ αὐτοβουλία τοῦ κ. Κουμουνοῦρου δὲν μᾶς ἐμπνέει. Καὶ ὁ εἰς πρωθυπουργὸς καὶ ὁ ἕτερος πρωθυπουργὸς ἀτενίζουσι πάντοτε εἰς τὴν ἀσπίδα τῆς Εὐρώπης, μὲ τὴν διαφοράν ὅτι ὁ μὲν πρῶτον πρωθυπουργὸς θέλει τὴν ἀσπίδα ἀπ' ἐμπρός, ὁ δὲ κ. Κουμουνοῦρος ἀπ' ὀπίσω. (Γλαρότης). Ὁ κ. Κουμουνοῦρος προσκαλεῖ τὴν σύμπραξιν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἵνα ἐνθουσιάζῃ τὸ Ἔθνος· ἀλλ' ἐλησμόνησεν ὅτι τὰ ἔθνη δὲν ἐνθουσιάζονται ἀπὸ συμπράξεως, ἀλλ' ἀπὸ τὸ δικιμόνιον τὸ ὅποῖον βλέπουν ἐγκεχυμένον ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν κυβερνώντων αὐτά. Τὰ ἔθνη ἀναγινώσκουν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀρχηγῶν τῶν καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐνθουσιάζονται.

«Εἶναι περίεργον φαινόμενον, ὅτι ὁ κ. Κουμουνοῦρος πολεμιστὴς ἐν Κρήτῃ, ἐπαναστάτης ἐν Ἡπειρῷ καὶ Θεσσαλίᾳ, στρατιωτικὸς ἀστυνόμενος ἐν Δομοκῷ. (Γλαρότης), πολιτικὸς τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου, εἶναι περίεργον, κύριοι, ὅτι δὲν ἐνθουσιάζει. . . Διὰ τὴν δὲν ἐνθουσιάζει, κ. πρωθυπουργέ; Ἄκουσόν με: ὅστις θέλει νὰ νική, πρέπει νὰ ἀλλάσῃ συνεχῶς ὄπλα. Ἡ ὀπλοθήκη ὑμῶν, ἐὰν δὲν εἶναι σκωριῶσα, εἶναι ὅμως ὀπλοθήκη πεπαλαιωμένη. Ἐὰν ἦσθε πράγματι πολεμικοὶ καὶ εἰς τὸ ὄψος τῶν πολεμικῶν περιστάσεων, δεῖξατέ μου, ὅτι ὀργάνωσατε τὸ Ἔθνος, ὅπως τὸ ὀργάνωσαν ἄγνωστοι τὸ πρὶν ἄνθρωποι κατὰ τὸ 1793 ἐν Γαλλίᾳ. Ἐχετε δύναμιν εἰς τὰς χεῖρας, καὶ δὲν τὴν εἶδον ἐγὼ ἀκόμη τὴν δύναμιν αὐτήν, ἢ ὁποῖα ἀναβιβάζει τοὺς λαούς, δὲν τὴν εἶδον νὰ μεγάλουργήσῃ. Ἐχετε ἀνάγκην, κ. Κουμουνοῦρε, ἀνανεώσεως. (Γλαρότης). Αὐτῇ, κύριοι, εἶναι ἡ κατὰστασις μεταξὺ τῶν δύο κομματικῶν διευθύνσεων, αἱ ὅποια προπορεύονται ἐδῶ. Ἀποτείνομαι πρὸς τοὺς μὴ φηκτικὸς βουλευτάς, δηλαδὴ πρὸς τοὺς πλείονας. Αὐτῇ εἶναι ἡ κατὰστασις καὶ προβλέπω ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, ὅτι θέλομεν ἔχει, γρήγορα ἢ ἀργά, διαδοχικῶς αὐλικὸν ὑπουργεῖον, πρεσβευτικὸν ὑπουργεῖον, — καὶ ὅτι θέλει οἶδε ποῖον ἄλλο ὑπουργεῖον, — καὶ ὅτι θέλει διαλυθῆ ἢ Βουλὴ, ἐὰν ἢ πράγματι πολεμική.

Τὰ ἐπιγενόμενα μέχρι σήμερον εἶναι πασίγνωστα. Τὸ κατὰ Φεβρουάριον 1881 ὑποβληθὲν νομοσχέδιόν μου περὶ σχηματι-

σμοῦ δωδεκαμελοῦς ἐκ βουλευτῶν ἐπιτροπῆς, ἵνα ἐπισκοπῆ τὰ εἰς τὴν στρατιωτικὴν τοῦ τόπου σύνταξιν καὶ οἰκονομικὴν ἀναγκάμενα κυβερνητικὰ ἔργα, καὶ περὶ ἀποστολῆς ἐκτάκτων ἐπιτρόπων εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τὰ στρατόπεδα πρὸς ἔντασιν τῆς ἐθνικῆς ἐνεργείας, ἦτο μέτρον ἄξιον μὲν τῶν καιρῶν, ἀνάξιον δὲ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐπικίζον τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸ σκιστήριον. Τὸ ἀκριβὲς εἶναι, ὅτι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο νὰ πολεμήσουν καὶ δὲν ἐπολέμησαν. Ὁ πολεμικώτερος μεταξὺ αὐτῶν ἠδύνετο εἰς πλείους μὲχρι τέλους περιττάσεις νὰ συντρέψῃ τὸν ἦττον πολεμικόν. Ἐκρύπτοντο ὅμως ὀπισθεν περκαπετασμάτων. Δὲν τοὺς κληροῦν, διότι δὲν ἐθεώρησαν ἑκυστοὺς ἱκανοὺς. Κληροῦν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τοὺς ἐπίστευσαν ὡς τοιοῦτους. Κληροῦν μᾶλλον τοὺς ἀπατηθέντας πρὸς τοὺς ἀπατήσαντας. Οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος πρωτοστάται τῆς Ἑλλάδος ἐθεώρησαν τὸν πόλεμον ὡς ἐν τῆς ὑψηλῆς ἀνθρωπομεταλλευτικῆς μέσον καὶ ὡς τοιοῦτο τὸ ἐξήσκησαν μὲχρι τῶν ἄκρων ὁρίων τῆς τέχνης αὐτῶν. Ἐὰν ἤθελον νὰ πολεμήσουν, ἦτο ἡ ἐποχὴ τῆς ἀνακοχλεύσεως τῆς Ἀνατολῆς ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐξεργείᾳ τῶν ἐθνικοτήτων αὐτῆς, ἦτο ἡ ἐποχὴ τῆς Πλέθνης, ἡ ἐποχὴ τοῦ Δημοκοῦ, ἡ ἐποχὴ τοῦ Δουλοῦνου. Δὲν τὸ ἐπικίζον, καὶ ἴσως κέρδος τοῦτο εἶναι. Διότι ἔπρεπε μὲν νὰ πολεμήσῃ ἡ Ἑλλάς, καὶ εἶχε πιθανότητος ἦνω τοῦ εἰθισμένου κατὰ τὰς διεθνεῖς συγκρούσεις μέσου ὄρου, ἀλλ' ἀπηρετῆτο διευθυντῆς τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, καὶ τοιοῦτος ἔλειπεν. Αὐτὴ εἶναι ἡ πικρὰ ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ἡ ἱστορία θά γράψῃ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι πλείονον ἐσωτερικόν πρὸς ἐξωτερικόν. Ἔχομεν πολλοὺς ἐχθροὺς εἰς τὰ ἔξω, ἀλλ' οἱ χειρότεροι καὶ οἱ ἐπικινδυνωδέστεροι εἶναι οἱ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἐχθροί.

24. Ἐπεφυλάχθην νὰ ἐξηγήσω ἰδιαιτέρως τὴν ἀπέκταντι τῆς πρωθυπουργοκρατίας θέσιν μου, διότι ἀποτελεῖ ἓνα τῶν κυρίων χαρακτηρίων τῆς πολιτικῆς μου. Ἀπ' ἀρχῆς ἡ συγκέντρωσις τῆς ὑπουργικῆς ἐξουσίας εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ κυβερνήσει, μοὶ ἐράνη ἐκ τῶν τερατωδέστερων ἐπινοήσεων. Κατὰκρίνομεν τὸν ἀπολυτισμὸν διὰ τὸν ἐν αὐτῷ λατρευόμενον δεσπότην, καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος διὰ τὸν συνταγματικισμὸν εἰμὴ ἡ ἰδρυσις καὶ ἐν αὐτῷ προσωπικῆς αὐ-

ταρχίας! Ἐννοῶ τὸν πρόεδρον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου πρῶτον μεταξὺ ἴσων. Ὅταν ἡ γνώμη αὐτοῦ δὲν κατισχύῃ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ συζητήσει, δὲν ἔχει εἰμὴ ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν γνώμην τῶν πλείονων ἢ νὰ περριτηθῇ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι περριτούμενος περρισύρει καὶ τοὺς συντρόφους του, πρέπει ὅμως νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ δεινότερος ἐκδικιστής, ἐὰν μεταχειρίζηται τὴν βασιλικὴν σφραγίδα πρὸς ὑποταγὴν τῶν πέριξ αὐτοῦ συνειδήσεων. Ἀλλὰ βλέπω, ὅτι ἡ περριτέρω ἐξέτασις τοῦ θέματος τοῦτου ὀδηγεῖ πολὺ μακρὰν, καὶ δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ ἐξετάσω νῦν τὴν βῆσιν τοῦ συνταγματικοῦ μηχανισμοῦ. Ὅτι ὑρίστανται ἐν Ἑλλάδι πρωθυπουργικὴ αὐταρχικὴ δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ ἀποδείξω. Ἡ κοινὴ συνείδησις εἶναι περὶ τοῦτου τελείως πεπεισμένη. Πρέπει τίς νὰ λησμονήσῃ τὴν εὐτέλειαν τῶν ὑπουργῶν καὶ τὴν μηχανικὴν λειτουργίαν τῶν ἰδικιτέρων κατ' αὐτοὺς κλάδων, ἵνα ζητήσῃ ποῦ εἶναι ὁ τῆς γενικῆς καὶ μερικῆς πρωτοβουλίας κύριος.

Τῇ ἀληθείᾳ ἀπορῶ, πῶς τίμιοι ἄνθρωποι ἠδύναντο ὑπὸ τοιοῦτο σύστημα νὰ κηθήσουν ἐπὶ ὑπουργικοῦ ἐδωλίου. Καὶ ἵνα μὴ λείψῃ ὁ πολιτικὸς ἐμπικιγμὸς οὐδὲ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς κυβερνήσεως, ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἐξκολλουθεὶ διατηρῶν τὸν τίτλον, ὅπως αἱ περριτωκυῖαι βασιλικαὶ μεγαλειότητες τῶν ἐκυστῶν! Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγοῦνται ἄλλαι βελύτεροι τῆς πολιτικῆς περριφωνίαι. Ὅταν ἐμπιστευθῇ τις τὴν λειτουργίαν τῆς δικαιοσύνης τοῦ εἰς ἄλλοτρίαν κερκαλήν, περριττὸν τότε νὰ εἶναι πολίτης. Εἶναι ὅ,τι ἀντικείμενον τοῦτο εἰς τὰς ιδέας τοῦ Λαοῦ, καὶ δὲν ἔλειψεν νὰ τὸ διακηρύξω. «Ἐγώ, εἶπον κατὰ τὴν 5 Νοεμβρίου 1880 πρὸς τὴν Βουλὴν, ἔχω εἰς τόσῃν ὑπόληψιν τὸν πρῶτον πρωθυπουργὸν ὅσον καὶ τὸν νῦν τοιοῦτον, ἀμφοτέρους δὲ ὅσον ἕκαστον ἐξ ὑμῶν. Φωνάζουν τινὲς ἐὸ ἀρχηγὸς μακροῦ χάρισμα τῶν. Δι' ἐμὲ τοῦτο εἶναι ἀδιάφορον ἀληθὲς ἀρχηγὸς εἶναι ἡ ιδέα. Ἐγώ εἰς τόσῃν ὑπόληψιν τὸν μεγαλειότερον ἐξ ὑμῶν ὅσον καὶ τὸ μικρότερον. Ὅστις διέλιθῃ τὴν θύραν τοῦ βουλευτηρίου εἶναι ἴσος. Δὲν περριδέχομαι δὲ οὐδένα ἔχοντα ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ τὸ ἀναμάρτητον τοῦ Πάπα. Δὲν δύναμαι νὰ ἀφῆσω ἀπαρκατήρητον, ὅτι ἐνκατῖον τοῦ πνεύματος τοῦ πολιτεύματος κατκασκευάζεται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν μίκα ἐξουσία ἐδῶ ὑπεράνω ὄλων τῶν νόμων' ἐννοῶ τὴν πρωθυπουργικὴν ἐξουσίαν,

Παρητηρήσατε, κύριοι· ὁ ὑπουργὸς τῶν οικονομικῶν ἀπὸ εἰκοσκατίας ἐνασχολεῖται εἰς τὴν τεκτοποίησιν φορολογικῶν ἰδεῶν, εἰσήγαγε τὸ νομοσχέδιόν των καὶ ὅμως τὰς ἀποσύρει, διότι εἶναι μὴδὲν ἐνώπιον τῆς πρωθυπουργικῆς βεβουλεύσεως. Δὲν ὑπέθετον ποτὲ, ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐξασθενήσῃ μέχρι τοιούτου βελήματος τὸ ὑπουργικὸν ἀξίωμα».

ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς πρωθυπουργικῆς αὐταρχίας ἀπώλετο πᾶσα ἁρμονία ἐν τῇ κινήσει τοῦ ὑπουργικοῦ ὀργανισμοῦ· ὅπου δεσπόζει μίαν θέλησις, δὲν εἶναι ἁρμονία ἀλλὰ βίαιος πρὸς τὰς λοιπὰς. Τοιαύτη τῶν Ἑλληνικῶν ὑπουργείων κατὰστασις ἐξηγεῖτο πολλάκις ἀπορίας ἐν τῇ κινήσει τῆς πολιτικῆς μηχανῆς. Ἐνθυμούμεθα δὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ δανείου τῶν 60 ἑκατομμυρίων, καὶ φρίττω ἀκόμη ἐπὶ τῇ συγχύσει καὶ ταῖς ὑπονοήσις τῆς δικπραγματείας αὐτοῦ. Ἄκουσον τὸ ὁποῖον, ἔλεγον τῇ 7 Δεκεμβρίου 1879 πρὸς τὴν Βουλὴν, ἔρχομαι εἰς ἐμὲ ἐντύπωσιν, κύριοι, καθὼς καὶ εἰς ἄλλους, εἶναι ὅτι ἐν τῷ περὶ τοῦ δανείου φυλλαδίῳ τὸ ὁποῖον διενεμήθη χθὲς εἰς ὅλους μας, τὸ ὁμολογῶ μετ' ἀπορίας, δὲν εἶναι ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν οικονομικῶν τὸ κύριον πρόσωπον, ἀλλὰ πρὸς αὐτῷ τῷ ὑποτιθεμένῳ εἰδικῷ ἀνθρώπῳ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐντεταλμένος ὑπὸ τῆς πολιτείας νὰ διαχειρίζεται τὰ οικονομικὰ αὐτῆς, εἶναι ὁ κ. πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως, ὅστις εἶναι ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ἡρίθμησα 9 ἐπιστολάς, ἴσως εἶναι 12, δὲν ἔχω τὸ φυλλαδίον ἀνά χειρὸς· ἐν αὐταῖς ὁ κ. Ρικάρδης π. γ. δὲν ἠξυρῶ ἐὰν εἶναι ἐδῶ, δὲν νομίζω πρέπον νὰ ἀποταθῇ πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν οικονομικῶν, ἀποτείνεται ὀνομαστικῶς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Κουμουνοῦρον. Παρητηρῶ ἐπιστολίδιά τινα τοῦ κ. Κουμουνοῦρου, τριῶν στίχων, δύο στίχων, κατεπεύγονται. Ὡστε λειτουργοῦν δύο ἀρχαὶ οικονομικαί, τοῦ προσήκοντος καὶ τοῦ μὴ προσήκοντος». Ἀλλὰ τί θέλομεν τὰ ὑπονοούμενα; Ἡ πρωθυπουργικὴ αὐταρχία προσέβη μέχρις ἀναρχοῦ διὰ βεβουλεύσεως ἑαυτῆς. Μήπως εἰς πρωθυπουργὸς δὲν διεκλήρυσεν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς, ὅτι εἶχε τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν ὑπεύθυνόν του συντάκτην; Ὁ ἐντιμότατος ἀνὴρ ἐσιώπησεν, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀφήσω νὰ διέλθῃ ἀσημείωτος τοιαύτη παρέκδοσις πολιτικῆ. «Μὲς εἶπε, λέγω πρὸς τὴν Βουλὴν, ὡς πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, ὅτι ὁ ἴδιος ἐ-

πεπτάται καὶ δὲν ἔχρινε νὰ γείνη δαπάνη χωρὶς, νὰ προσεζεύξῃ τοὺς λογαριασμούς. Περὶ τοῦ ὑπουργεῖου ὅμως τῶν Νευτικῶν δὲν μὲς εἶπε τί μὴπως ἀφῆκε τὴν διαχείρισιν καὶ τὴν ἐξέλεξιν εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν Νευτικῶν ἢ εἰς ἑτερόν τινα γνωστὸν ἐκ τῶν περὶ αὐτόν; Ὡς πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν δὲν ἤθελον νὰ ἔμαι θρήξ εἰς τὴν κεφαλήν του, διότι τοιαύτην προσβολὴν δὲν ἤθελον ἀνεχθῆ ὄχι ἀπὸ πρωθυπουργὸν ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ αὐτοκράτορα. Ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἔπρεπε νὰ εἶναι πολὺ ὑπερήφανος, ὥστε νὰ μὴ κατὰδέχηται τοιοῦτο εἶδος ὑποταλείας. Ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν δὲν εἶναι ὅπως ἴστανται ἄρθιος ὡς γράφουσ ἐνώπιον πολιτικοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἔπειτα μὲς λέγετε περὶ ἁρμονίας ἐν τῇ διοικήσει! Εἶναι βεβαιωμένη καὶ ὡχρὰ ἡ ἁρμονία σας».

Ἡ θέσις μου ἐν τῇ Βουλῇ ἦτο θέσις καθαρὰ ἀντιπολιτευέουσα. Ὅταν ὑπὸ διάφορα πλεῖστα χρώματα ἐσυζήτουν περὶ κληρονομίας κυβερνητικῆς καὶ περὶ τοῦ χρόνου κατ' ὄν ἔπρεπε νὰ ἀνοιχθῇ αὕτη, ἠσθάνθη ὑπέρτατον καθῆκον νὰ διατυπώσω τὴν ὁμολογίαν μου. «Ἐίμεθα, εἶπον πρὸς τὴν Βουλὴν, ἀντιπολιτευόμενοι, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα ὀπαθοί· καὶ δύναμαι νὰ εἶμαι ἐκτὸν χρόνον μόνος, καθὼς εἶπεν ὁ κ. Κουμουνοῦρος καὶ καθὼς εἶναι ἄλλοι πολλοί, ἀλλὰ πάντοτε ἡ κεφαλή μου θὰ εἶναι ὀρθία... Ἐννοῶ, κύριοι, τὴν ἀντιπολιτευτικὴν πορείαν κατὰ τινὰ τρόπον ἰδικίτερον, νομίζω δὲ ὅτι ἔχω χρέος νὰ τὸ ἐκθέσω ἐδῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἐννοῶ ποτὲ, κύριοι, εἶναι ἡ αὐτοκρατορικὴ τὴν ὁποίαν ἀξιοῦσι τινὲς ἐδῶ· εἰς οὐδὲν ἀνεγνωρίζω αὐτοκρατορίαν. (Εὕγε, εὕγε). Δύνανται νὰ δυσχεραστῆσιν ὅσοι θέλουν, καὶ φίλοι μου καὶ ἀδελφοί μου. Ἀλλ' ἐπικηλέγω, αὐτοκρατορίαν δὲν ἀνεγνωρίζω οὐδ' αὐτοῦ, οὔτε ἐδῶ, οὔτε ἔξω ἀπ' ἐδῶ. (Εὕγε, εὕγε). Ὅμιλῶν δὲ πρὸς τοὺς ὑπουργούς, διακλήρυσεν πρὸς αὐτούς ἐν πληροσπύτῃ συναισθησει τοῦ λόγου μου, ὅτι ἤθελον τελείως εὐχαριστήσθαι, ἂν μὴ ὑπῆρχον εἰς τὰ ἐδώικα τὰ ὑπουργικὰ ὄχι 24 ὥρας ἀλλ' οὔτε δύο ὥρας. Δύνανται νὰ διακλήρυσεν πρὸς αὐτούς τοὺς κυρίους, ὅτι εἶναι ἔργον συνειδήσεως καὶ εὐφραίας νὰ ὁμολογήσῃ αὐτὴν τὴν στιγμὴν, ὅτι ὁ ἀγὼν δὲν γίνεται διὰ τὰ μάτια τῆς ἐπιτροπῆς ἀλλὰ διότι δὲν ἔχομεν εἰς αὐτούς ἐμπιστοσύνην. (Ἐπιδοκιμασίαι)» . . . Ἡτο 14 Ἰανουαρίου 1880. Γίνεται ψήφοσ

ρία καὶ ἡ κυβέρνησις τοῦ κ. Κουμουνοδούρου πίπτει, τὸ περιεργον ἄμα καὶ διδασκτικόν, διὰ τῶν ψήφων ἔτι ἐκείνων, οὔτινας ἰσχυρίζοντο ἐν τῇ Βουλῇ, ὅτι εἶχον τὸ αὐτοκρατορικὸν προνόμιον τοῦ θέτειν τὰ ζητήματα τῆς ἐμπιστοσύνης. Τὸ ἀκριβὲς εἶναι, ὅτι ἡ δύναμις τῶν πρῶτων εἶναι μείζων τῆς δυναμείως τῶν προσώπων, καὶ ὅταν ἔλεγον πρὸ τῆς καταδικαστικῆς τοῦ ὑπουργείου ψηφοφορίας, ὅτι ἐν τῇ πρᾶσιν τῆς περὶ 2 1]2 ἑκατομμυρίων αἰτήσεως τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, «ἐπρόκειτο ζήτημα πολιτικὸν περιέχον τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὸ εἶδος δύναται νὰ διοικηθῇ ἡ Ἑλλάς, ὅτι ἐκεῖνα τὰ μικρὰ μέσα, ἐκεῖνα αἱ μικρὰ εὐκολίαι, διὰ τῶν ὁποίων διεξάγονται αἱ ὑποθέσεις, δὲν εἶναι πλέον τῶν σημερινῶν καιρῶν, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ καταστροφὴ προβάλλει τὴν φυσιογνωμίαν της, καὶ ἂν οἱ λόγοι οὗτοι δὲν κινήσουν τὴν προσοχὴν τῆς Βουλῆς, ὅτι θὰ προβάλλῃ καὶ ἄλλην μίαν φορὰν τὸ πρόσωπόν της, καὶ ἂν καὶ τότε δὲν πιστευθῇ, θὰ προβάλλῃ καὶ τρίτην φορὰν, καὶ ἐπὶ τέλους θὰ ἐκτείνῃ τὸν βραχίονα αὐτῆς, ὅτι ἐνωθὺ τὴν ἐπιτροπὴν ὡς πρόσκοπον, ὅστις θὰ ἀποκαλύψῃ ὅλον αὐτὸ τὸ κρύφιον τῆς πολιτικῆς δράμας, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν σκέπην λυμνίνεται τὰ κοινά, διὰ νὰ σώσωμεν τὴν πατρίδα, ἐν ὑπάρξει καιρός,» — ἀπατεινόμενῃ εἰς τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν ἰκανότητά τῆς καθαρῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἣτις δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται πάντοτε ὡς ἡ ὀλιγώτερον πρακτικὴ. Τὰ λοιπὰ ἀνήκουν εἰς τὴν σύγχρονον κοινοβουλευτικὴν ἱστορίαν.

(Ἔπεται συνέχεια)